

De stad weer voor iedereen.

Verkiezingsprogramma 2022-2026
PvdA Utrecht

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Goed werk en bestaanszekerheid voor iedereen	6
Meer, beter en zeker werk voor Utrechters	7
Sterk minimabeleid en armoede bestrijden	8
Een sterke en sociale economie	9
De gemeente geeft het goede voorbeeld	10
2. Betaalbare volkshuisvesting in leefbare buurten	12
Meer bouwen	13
Betaalbaar bouwen	13
Betaalbaar en prettig wonen	14
Wonen in leefbare buurten	15
Extra investeren in buurten en wijken	16
Koester en gebruik het Utrechts erfgoed	17
3. Een duurzame en groene stad	18
Een energiezuiniger leven	19
Verduurzamen doen we collectief	20
Opbrengsten van zon en wind naar inwoners	21
De gemeente geeft het goede voorbeeld	21
Gezonde lucht en meer groen	21
De gevolgen van klimaatverandering	22
Afval en de circulaire economie	22
Duurzaam omgaan met schoon water	23
4. Eerlijke kansen voor kinderen en jongeren	24
Eerlijke kansen voor elk kind	25
Kinderen staan centraal	26
Vroeg beginnen	26
Het begint bij taal	27
De school als ontmoetingsplek	27
Leraren verdienen beter	28
Hoge verwachtingen	28
5. Een gezonde stad met zorg voor iedereen	30
Het begint bij preventie	31
Laagdrempelige en vrij toegankelijke hulp	32
Steun voor werkers in de zorg	32
Goede en vertrouwde zorg	33
Huishoudelijk hulp	33
Ouderen	33
Goede zorg voor kinderen en jongeren	34
Dakloosheid	35
Drank & Drugs	35
Seksuele gezondheid	36

6. Een veilig Utrecht	38
Veilige wijken	39
Preventie en een tweede kans	39
Ondermijnende criminaliteit	40
Uitbuiting	40
Cybercrime	40
Cameratoezicht	41
Een veilig thuis	41
7. Een diverse stad met ruimte voor elkaar	42
Samen Utrecht	43
Bestrijden racisme en discriminatie	43
Welkom nieuwe Utrechters	44
Verantwoordelijkheid nemen voor koloniaal verleden	44
Aandacht voor Utrechtse LHBTI+ personen	45
Naleving VN-verdrag Handicap	46
Utrecht Mensenrechtenstad	46
8. Een duurzaam bereikbaar Utrecht	48
Voetgangers en fietsers	49
Hoogwaardig openbaar vervoer	49
Duurzaam vervoer en schonere lucht	50
Verkeersveiligheid	51
Automobiliteit in een leefbare stad	51
9. Investeren in sport en cultuur	52
Iedereen sport mee	53
Sportverenigingen en sportaccommodaties	54
Sporten in de buurt	54
Kunst en cultuur	55
Investeren in cultuur en de makers: red de cultuur	55
Ruimte voor cultuur	55
Cultuur voor iedereen, in de hele stad	56
Bibliotheken: plaats voor ontmoeting en ontwikkeling	57
10. Utrechters aan zet	58
Ruimte voor de stem van Utrechters	59
Betrokkenheid kinderen en jongeren	59
Versterken van de lokale democratie	60
Onze financiële keuzes	62
Solidair investeren in onze stad	63
Colofon	64

Inleiding

Utrecht is ontwaakt (en hopelijk voorgoed) uit een periode van lockdowns vanwege corona. De winkelstraten zijn weer drukker, de terrassen zitten vol, er vinden weer evenementen plaats, er wordt volop gebouwd en verbouwd. De kades van de grachten en singel zijn opgeknapt, en sinds kort kun je met een bootje de singel rond.

Utrecht ligt er mooi bij als je er zo naar kijkt en een rondje door en om het centrum fietst. Maar als je beter kijkt zie je dat niet iedereen daarvan kan profiteren. Dan zie je dat de huizen die worden gebouwd voor maar weinig mensen te betalen zijn. En dat betaalbare huizen op de nominatie staan om te worden gesloopt of opgekocht. Op de terrassen zitten vooral mensen die het al goed hebben en die zich de hoge prijzen kunnen veroorloven. En zo'n rondje singel is leuk als je een bootje hebt, maar wat heb je daaraan als je elke maand maar net de huur kunt betalen?

Als je het centrum uitfietst worden de verschillen groter. Ga je onder het spoor door van Tuindorp naar Overvecht, dan rijd je een andere wereld in. Aan de andere kant van het spoor is de kans dat je kinderen in de criminaliteit belanden veel groter, leven Utrechters veel minder lang in goede gezondheid, daar worden klassen vaker naar huis gestuurd omdat er geen leraar is en daar wordt rondslingerend huisvuil minder vaak opgehaald.

En als je doorsteekt naar Zuilen zie je een wijk die verandert. Een paar jaar geleden was het voor starters, alleenstaanden en mensen met een middeninkomen mogelijk om daar een betaalbaar huis te vinden, maar ook deze wijk is onbetaalbaar geworden. Net als Hoograven, Lombok en andere wijken buiten de singel. Juist ook de mensen in die wijken willen we behouden voor de stad. Het zijn de leerkrachten, verpleegkundigen, agenten, maar ook de mensen in de cultuursector, de kunstenaars, de dwarsdenkers die de stad noodgedwongen moeten verlaten.

We zijn één stad, maar die verwordt tot twee werelden van aan de ene kant de mensen die het goed hebben, met een koophuis, een salaris ruim boven modaal, goede scholen in de buurt, omringd door gelijkgestemden, in een veilige buurt en aan de andere kant mensen die daar alleen van kunnen dromen.

Dit beeld is niet nieuw. Vier jaar geleden zagen we dit ook. De verschillen zijn groter geworden en er is weinig gedaan om dit tegen te gaan. Beleggers krijgen ruim baan en drijven de prijzen op, criminelen hebben het te makkelijk bij het ronselen van onze jongeren en naar bewoners die de overheid het hardst nodig hebben wordt te weinig omgekeken. Zij dreigen af te haken en raken het vertrouwen kwijt. Dat mogen we niet laten gebeuren. En dat hoeft ook niet.

Er is een alternatief. De afgelopen jaren hebben we vanuit de oppositie laten zien wat dat alternatief is. Door op te komen voor de bewoners van de Croeselaan, de voedselbank, kleine ondernemers, studenten en door resultaat voor hen te boeken. We hebben laten zien dat de grote ongelijkheid geen natuurwet is en dat je er iets aan kan doen vanuit de raad. Maar er is meer nodig. We hebben daar veel goede plannen voor en die lees je in dit programma. Dit gaat over betaalbaar wonen voor iedereen door de macht van de markt in te perken, niemand aan de kant laten staan maar waardevol werk organiseren voor iedereen die wil werken, de energietransitie juist laten werken voor mensen met een lager inkomen, ongelijk investeren om gelijke kansen te realiseren voor iedereen en nog veel meer.

Die plannen kunnen we alleen realiseren met de steun van de stad. Die kracht is er. Elke keer als we de wijken in gaan spreken we mensen die de sociaaldemocratische agenda van gelijkheid en omkijken naar elkaar in de praktijk brengen. Mensen die zich inzetten voor hun wijk, leraren voor hun klas, vrijwilligers die de voedselbank bestieren en velen met hen. Wij willen hen versterken met onze plannen voor de stad. **Samen maken we van Utrecht weer een stad voor iedereen.**

Rick van der Zweth
Lijsttrekker

1

**Goed werk en
bestaans-
zekerheid voor
iedereen**

De PvdA wil goed werk en bestaanszekerheid voor alle Utrechters. We bestrijden werkloosheid en armoede in onze stad. In de bijstand gaan we uit van vertrouwen in plaats van wantrouwen. Zolang het sociaal minimum niet is verhoogd, is een stevig (en beter) lokaal minimabeleid hard nodig. Utrechters die zonder baan zitten, zijn vaak al lange tijd werkloos. Voor hen wordt het steeds moeilijker om weer aan het werk te komen. Daarom gaan wij ervoor zorgen dat er voor de mensen die kunnen werken, er ook goed en zeker werk is. We investeren in begeleiding naar een baan en zorgen dat Utrechters zeker kunnen zijn van een maandelijks inkomen om rekeningen en boodschappen te betalen. Bepaalde groepen, zoals jongeren en mensen die werken in de evenementen- en cultuursector, zijn extra hard geraakt door corona. We hebben extra aandacht voor degene die tijdens de corona-crisis hun baan zijn kwijtgeraakt en, bijvoorbeeld door 'long covid' nog niet aan het werk zijn gekomen.

Meer, beter en zeker werk voor Utrechters

Werk zorgt voor inkomen, een zinvolle dagbesteding, biedt kansen om te leren en jezelf te ontwikkelen en zorgt voor sociale contacten. Helaas geldt dat niet voor iedereen in onze stad en daar gaan we wat aan doen. De gemeente kan en moet veel meer doen om mensen aan goed en zeker werk te helpen en te houden.

Dit gaan we doen:

- We realiseren basisbanen voor Utrechters die moeilijk aan de slag komen. Bijvoorbeeld conciërges in het onderwijs, toezichthouders in de openbare ruimte of ondersteuners bij sportverenigingen. Zo komen meer Utrechters aan het werk én krijgen we betere voorzieningen in de stad.
- We zorgen ervoor dat Utrechters die hun baan (dreigen te) verliezen, actief worden ondersteund en worden begeleid naar ander werk. We versterken de samenwerking met werkgevers, het UWV en de vakbonden om Utrechters naar kansrijke banen te begeleiden. We hebben hierbij speciaal aandacht voor groepen die moeilijker aan het werk komen. Werkzoekenden die ouder zijn dan 50 bijvoorbeeld, of juist jongeren die nog weinig ervaring hebben en te vaak afhankelijk zijn van onzeker werk. En voor mensen met een arbeidsbeperking; voor hen gaan we onder andere het instrument loonkostensubsidie veel vaker inzetten.
- We willen dat het voor mensen makkelijker wordt om zich te laten omscholen naar werk waar een groot tekort aan is. Dit zowel binnen- (bijvoorbeeld in de zorg, het onderwijs of de politie) als buiten het publieke domein. Voor omscholing binnen het publieke domein betaalt de gemeente mee aan de kosten.
- Medewerkers van de gemeente die Utrechters met een uitkering begeleiden moeten voldoende tijd en ruimte krijgen om ze te begeleiden op een manier die bij hen past, bijvoorbeeld door het verlagen van de werklust per medewerker. Ook binnen de buurtteams of organisaties voor geestelijke gezondheidszorg is het belangrijk dat er aandacht is voor wat iemand nodig heeft om weer aan het werk te kunnen gaan. De uitkomsten van het experiment 'weten wat werkt' nemen we mee.
- We maken optimaal gebruik van de kennis en ervaring die al bestaat bij Utrechtse organisaties -zoals bijvoorbeeld U-Stal- met als doelstelling het scheppen van werk voor mensen met enige afstand tot de arbeidsmarkt.
- We gebruiken de kennis, kwaliteiten en infrastructuur van UW, het Utrechtse sociale werkbedrijf (en dus de toekomstige Sociale Ontwikkelbedrijven), veel meer dan de afgelopen jaren. We zorgen dat belemmeringen voor de overstap tussen bijvoorbeeld dagbesteding en beschut of begeleid werken verdwijnen, zodat iedereen zich naar zijn mogelijkheden kan ontwikkelen en we investeren in begeleiding van werknemers. We onderzoeken de optie om

UW, nu een bedrijf met de gemeente als enige aandeelhouder, onderdeel van de gemeente te laten worden. Dit gaan we doen als we op die manier sterker kunnen sturen op het werk dat UW aanbiedt.

- De gemeente maakt geen gebruik van instrumenten die goed werk en een fatsoenlijke beloning ondermijnen (zoals per saldo loon onder het minimumloon).
- Samen met bedrijven en onderwijsinstellingen trekken we ten strijde tegen discriminatie op de arbeidsmarkt en bij stages. We willen dat gemeente en bedrijven in een platform gaan samenwerken om diversiteit op de werkvloer te bevorderen.
- De situatie van arbeidsmigranten in Utrecht moet verbeterd worden. Naast aandacht voor hun huisvesting (zie verderop in dit programma) gaan we misbruik van hun positie door werkgevers actiever bestrijden, samen met de Inspectie SZW. Er komt een Utrechts meldpunt waar arbeidsmigranten terecht kunnen voor informatie en het melden van misstanden.
- Sekswork is werk en Utrechtse sekswerkers moeten veilig hun werk kunnen doen. We zorgen voor een veilige plek, gepaste zorg en begeleiding naar ander werk voor wie daarvoor kiest. Mensenhandel en misstanden pakken we keihard aan.
- We zorgen voor voldoende werk- en studieplekken in de stad. Sinds de coronacrisis zijn er steeds meer mensen thuis gaan werken en is de urgentie hiervoor toegenomen.

Sterk minimabeleid en armoede bestrijden

Utrecht is gemiddeld genomen een welvarende stad. Maar de verschillen zijn groot. Nog veel te veel Utrechters hebben moeite om rond te komen. 1 op de 8 Utrechtse kinderen groeit op in armoede. Armoede heeft een verwoestend effect, vergroot de kansenongelijkheid en is simpelweg oneerlijk en onacceptabel. Met alle gevolgen van dien voor je gezondheid en de mogelijkheden om mee te doen in de samenleving. We gaan armoede stevig bestrijden om de bestaanszekerheid van alle Utrechters te garanderen.

Dit gaan we doen:

- De regelingen voor Utrechters met een laag inkomen, zoals de individuele inkomensvoet, worden verruimd. Daarnaast wordt het niet-gebruik van deze regelingen aangepakt. Dit doen we door gerichte voorlichting en het indien mogelijk vereenvoudigen en/of samenvoegen van deze regelingen.
- Utrechters die lang met een minimaal inkomen moeten rondkomen – en daardoor leven in onzekerheid – geven we een algemene woontoeslag om hun inkomen aan te vullen tot een fatsoenlijk bestaansminimum.
- We zorgen ervoor dat Utrechters die vanuit een uitkering gaan werken, geen last krijgen van het verrekenen van allerlei subsidies en toeslagen. Aan het werk gaan, mag nooit leiden tot een inkomensdaling.
- We investeren in de pro-actieve aanpak bij schulden, bijvoorbeeld via vroegsignalering. De aanpak waarbij schulden worden kwijtgescholden zodat mensen met een schone lei kunnen beginnen, wordt uitgebreid naar een bredere groep Utrechters. Kleine schulden bij de gemeente schelden we kwijt en we spreken andere Utrechtse organisaties en bedrijven aan op hun incassobeleid. Met verhuurders spreken we af dat we stoppen met huisuitzettingen wegens schulden. Zo voorkomen we ook dakloosheid.
- Bewindvoerders zijn belangrijk voor mensen in de schulden, maar hun kwaliteit is te vaak onder de maat. Als het nieuwe kwaliteitskeurmerk te weinig effect heeft, neemt de gemeente zelf bewindvoerders in dienst.
- We verzetten ons tegen de landelijke regels die het leven van Utrechters moeilijker maken, zoals de kostendelersnorm en vermogensgrens voor kwijtschelding van gemeentelijke belas-

tingen. De gemeente voert hierop een actieve lobby in Den Haag.

- Utrechters die afhankelijk zijn van de bijstand ondersteunen we met maatwerk en leggen we geen onzinnige regels en controles op. We gaan uit van vertrouwen in plaats van wantrouwen. De bijstand is een recht, en niet een gunst die door een verplichte tegenprestatie moet worden 'verdiend'. Daarbij bewaken we de menselijke maat: geen controledrift en heilloos korten op de bijstandsuitkering bij bijvoorbeeld een gemiste afspraak, maar de mens centraal om diegene zo goed mogelijk te helpen om weer (vrijwilligers)werk te vinden. De mogelijkheden om (vrijwilligers)werk te verrichten vanuit de bijstand worden maximaal verruimd, ook om zo eerste stappen te kunnen zetten naar re-integreren op de arbeidsmarkt. Zo zetten we de lessen uit het experiment 'Weten wat werkt' om in structureel beleid.
- De bijzondere bijstand is een belangrijke voorziening voor mensen met een laag inkomen. De mogelijkheden om op deze manier noodzakelijke kosten, zoals voor medische zorg of de vervanging van witgoed, moeten worden verruimd.
- De U-pas blijft een belangrijke voorziening voor Utrechters met een laag inkomen. Daarnaast breiden we de U-pas als kortingspas uit naar een pas waar ook andere inwoners, tegen betaling, gebruik van kunnen maken.
- Zolang voedselbanken noodzakelijk zijn, blijft de gemeente deze belangrijke voorziening ondersteunen, bijvoorbeeld via geschikte huisvesting.
- Kinderen in armoede moeten net als andere kinderen gewoon mee kunnen doen aan onze samenleving. De hiervoor beschikbaar gestelde rijksmiddelen blijven we inzetten voor deze jongeren, samen met organisaties als Stichting Leergeld en het Jeugdfonds voor sport en cultuur.

Een sterke en sociale economie

Een sterke economie is belangrijk voor de welvaart van alle Utrechters. Daarvoor zijn ondernemers in alle soorten en maten van groot belang, en de werkgelegenheid die zij bieden op alle niveaus. De welvaart die we samen verdienen, wordt eerlijk verdeeld. Ondernemerschap dat sociaal, inclusief en groen is, stimuleren we, net als kleine ondernemers in de buurten. Utrecht is een gemiddeld genomen hoogopgeleide stad. Maar ook voor praktisch geschoolde Utrechters moet goed en zeker werk beschikbaar zijn, in goede aansluiting op het beroepsonderwijs. Denk hierbij aan de bedrijven op Lage Weide.

Dit gaan we doen:

- We geven prioriteit aan bedrijven die werk bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, die goede en veilige arbeidsomstandigheden bieden voor hun werknemers en die werken aan een groene en duurzame bedrijfsvoering.
- Waar mogelijk bevorderen we de vestiging van bedrijven die veel werkgelegenheid genereren.
- Extra aandacht hebben we voor maatschappelijke sectoren met veel werk voor de toekomst, zoals de zorg en de energietransitie. De Regionale Ontwikkelmaatschappij gaan we inzetten voor modern arbeidsmarktbeleid.
- We realiseren extra werk in wijken waar de werkloosheid hoog is. Bedrijven worden gestimuleerd om zich in en rondom die wijken te vestigen en lokaal ondernemerschap wordt ondersteund, passend bij de wijk.
- De Binnenstad kampt met toenemende leegstand. We moeten goed zorgen voor het hart van onze stad. De gemeente stuurt op een levendig winkelgebied met lokaal ondernemerschap en verscheidenheid aan winkels. Hiervoor moet de huur omlaag. Verhuurders worden dan ook aangesproken op de exorbitante huren. Langdurige winkelleegstand gaan we beboeten.

- Verschillende winkelcentra kampen met te weinig aanloop, leegstand, overlast of andere problemen. Terwijl levendige winkelcentra in de wijk een essentiële en sociale functie hebben. De gemeente maakt per winkelcentrum een plan. Wijkontwikkelingsmaatschappijen die panden kopen en verhuren, om zo grip te krijgen op leegstand en de verscheidenheid aan winkels, kunnen hierbij helpen.
- We bestrijden de leegstand van kantoren, extra urgent na de coronacrisis. Leegstaande kantoren worden waar mogelijk omgezet in woningen.
- De beschikbaarheid van een internetverbinding is een basisvoorziening voor Utrechters. We zorgen daarom voor gratis wifi in bijvoorbeeld buurthuizen, bij de buurtteams, wijkbureaus, bibliotheken en in parken.

De gemeente geeft het goede voorbeeld

Op tal van manieren kan de gemeente zelf het goede voorbeeld geven voor zeker werk en inkomen. Denk aan de gemeente als (grote) werkgever in onze stad. En de mogelijkheid via het inkoopbeleid. Daarnaast willen we een sterkere gemeente met meer slagkracht, om onze ambities waar te kunnen maken.

Dit gaan we doen:

- De gemeente biedt werkgelegenheid op alle niveaus. We gaan geen organisatieonderdelen uitbesteden. Zo blijven Stadswerken en de zwembaden onderdeel van de gemeente en komen bijvoorbeeld cateringmedewerkers weer terug in dienst van de gemeente.
- Bij de gemeente wordt vast en zeker werk de norm. Bij duurzaam werk hoort een vast contract. We dringen de externe inhuur verder terug.
- Zolang het Rijk het minimumloon nog niet heeft verhoogd, willen we dat de gemeente haar eigen medewerkers minimaal 14 euro per uur betaalt en dringen hier ook op aan bij andere bedrijven.
- De gemeente introduceert voor diverse functies en stageplaatsen het concept 'open aannemen'. Hierbij hoef je niet meer te solliciteren, maar kun je je melden zodra er plek is. Zo bieden we meer kansen voor mensen die moeilijk aan het werk komen en gaan we discriminatie tegen. We stimuleren ook andere werkgevers om hiermee aan de slag te gaan.
- Via het inkoopbeleid gaan we meer sturen op onze maatschappelijke doelen. Zo stellen we voorwaarden aan bedrijven en organisaties waarmee de gemeente zaken doet, op het gebied van bijvoorbeeld arbeidsvoorwaarden (CAO, minimumloon, zeker werk, vermijden schijnconstructies), non-discriminatie, duurzaamheid en mensenrechten. Organisaties waarvan de bestuurders meer verdienen dan het salaris van een wethouder, komen niet in aanmerking voor subsidie van de gemeente. Je als bedrijf vestigen in Utrecht, betekent verantwoordelijk omgaan met mensen en onze leefomgeving.
- Het college van B&W is niet aanwezig bij feestelijke openingen van bedrijven met een dubieuze reputatie wat betreft mensenrechten, duurzaamheid of goed werk. We zetten juist maatschappelijke en sociale ondernemers in het zonnetje.
- Om de investerings- en uitvoeringskracht van de gemeente te versterken, breiden we de personele capaciteit van de gemeente uit. Dit doen we ook om de werkdruk onder ambtenaren te verminderen en de balans werk-privé te verbeteren. Ook in dat opzicht geeft de gemeente het goede voorbeeld.

2

Betaalbare volkshuis- vesting in leefbare buurten

De PvdA wil dat iedereen een goede en betaalbare woning heeft in een leefbare omgeving. Wonen is een grondrecht. Dat grondrecht staat zwaar onder druk. De woningnood is hoog in Utrecht. Dat vinden wij onacceptabel. Er zijn te weinig woningen en de woningen die er wel zijn, zijn veelal te duur en kwalitatief ondermaats. Een huis is om in te wonen en niet om mee te beleggen. Terwijl investeerders en speculanten miljoenenwinsten maken, is wonen in de stad voor velen onbetaalbaar geworden. De wachttijd voor sociale huurwoningen is op dit moment 12 jaar met 35.000 woningzoekenden. Ook op de particuliere huur- en woonmarkt zijn woningen peperduur geworden. Afgelopen jaar is er bijna geen enkel huis voor minder dan 300.000 euro verkocht. Kinderopvangen, scholen en zorginstellingen kampen met structurele personeelstekorten, onder andere omdat het personeel geen woning in de stad kan vinden.

De gemeente moet hard ingrijpen om te voorkomen dat onze stad een plek voor de ‘happy few’ wordt. De gemeente neemt weer het voortouw in de volkshuisvesting, in plaats van dat zij machteloos toekijkt hoe de markt zijn werk doet: iedere Utrechter verdient een goede en betaalbare woning in een prettige leefomgeving. Dit vereist een gemeente die veel strakker stuurt op onze woningvoorraad dan op dit moment. Zo kunnen we extra bouwen, sturen we op betaalbaarheid en investeren we extra in wijken en buurten die dat het meeste nodig hebben.

Meer bouwen

We kunnen en moeten meer woningen bouwen in Utrecht, zowel binnenstedelijk als aan de randen van de stad. Nieuwbouwplannen toetsen we uiteraard wel op belangrijke randvoorwaarden, zowel voor de woningen zelf als voor de directe leefomgeving.

Dit gaan we doen:

- We gaan meer woningen bouwen. We benutten de kansen hiervoor binnen de bestaande stad. Ook zetten we bestaande (kantoor)bebouwing waar mogelijk om in nieuwe woningen. Daarnaast willen we bouwen op nieuwe locaties aan de rand van de stad, zoals in de A12-zone en de polder Rijnenburg.
- We toetsen nieuwbouwplannen, zowel binnenstedelijk als aan de rand van de stad, op een aantal belangrijke randvoorwaarden: betaalbaarheid, kwaliteit, leefbaarheid, bereikbaarheid, duurzaamheid/ecologie en klimaatadaptatie.

Betaalbaar bouwen

Nieuwe bouwlocaties kunnen bijdragen aan het oplossen van de wooncrisis. De meeste nieuwbouwprojecten van de afgelopen jaren hebben echter vooral peperdure woningen opgeleverd. Daarom zijn harde afspraken over betaalbaarheid nodig. De gemeente moet hierop gaan sturen, met harde afspraken over betaalbare woningen en actief grondbeleid als belangrijke instrumenten.

Dit gaan we doen:

- Bij nieuwbouw gaan we naar ‘40/40/20’. 40 procent van de nieuwbouwwoningen in de stad moet sociale huur zijn, 40 procent huur of koop voor de middeninkomens en 20 procent woningen in de vrije sector.
- Dit betekent harde afspraken met ontwikkelaars over het aandeel sociale huurwoningen en middenhuur- en middenkoopwoningen. Als een ontwikkelaar hier niet aan wil, zoekt de gemeente naar andere manieren om de woningen te bouwen.
- Voor de 40 procent huizen bedoeld voor de middeninkomens moeten bindende afspraken gemaakt worden voor zowel de middenhuur als de middenkoop. De verkoop- en huurprijs wordt contractueel vastgelegd, dit kan bijvoorbeeld door het op te nemen in het bestemmingsplan.

Zo voorkomen we dat ontwikkelaars zich niet aan afspraken houden.

- We gaan weer actief grondbeleid voeren. De gemeente moet zo veel mogelijk bouwgrond in handen krijgen zodat ze meer invloed op het bouwproces heeft en kan sturen op prijs en kwaliteit. Als de grond in handen is, kan de gemeente ervoor kiezen om corporaties financieel voordeel te geven. Ook kan ze ervoor kiezen om de grond niet te verkopen, maar te verpachten zodat ze betrokken blijft bij het bouwproces. De PvdA zet de instrumenten van de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) in om grondspeculatie tegen te gaan en voldoende goedkope bouwgrond te garanderen.
- We onderzoeken vormen van publiek-private samenwerkingen. Hierdoor kan de gemeente betrokken blijven bij het bouwproces en het bouwen van middenhuurwoningen garanderen. Dit kan door de grond te verpachten of een aparte instantie op te richten waar de gemeente, sociale partners en ontwikkelaars samen in vertegenwoordigd zijn.
- Het woonprobleem is niet slechts een probleem van de gemeente Utrecht, maar ook van de omliggende gemeenten. De PvdA wil toe naar een woonakkoord met de omliggende gemeenten en de provincie. Zo kunnen de verschillende overheden afspraken maken over locaties en aantallen woningen.
- Er komt een sociaal woningbouwfonds waaruit de onrendabele top van sociale woningbouw wordt gefinancierd.

Betaalbaar en prettig wonen

Voor zowel middeninkomens als mensen die zijn aangewezen op sociale huurwoningen wordt het steeds moeilijker om in de stad te (blijven) wonen. Mensen met een lager inkomen worden de stad uit gejaagd. Utrecht is alleen nog te betalen voor mensen met veel geld. Dit is funest voor de sociale cohesie en het functioneren van de stad. Utrecht is een stad voor iedereen.

Dit gaan we doen:

- We vergroten de voorraad sociale huurwoningen, waarbij we stapsgewijs toewerken naar minstens 40 procent van de totale woningvoorraad. De laatste jaren is dit percentage tot 31 procent gedaald.
- Zolang er een tekort is aan sociale huurwoningen met enorme wachtlijsten, verbieden we verkoop van sociale huurwoningen en de sloop van kwalitatief goede sociale huurwoningen in de hele stad.
- We willen dat de gemeente woningcorporaties financieel gaat ondersteunen. Zo worden de negatieve effecten van de verhuurdersheffing beperkt en kunnen corporaties extra investeren in onze maatschappelijke ambities, zoals meer betaalbare woningen, het verduurzamen van de woningvoorraad en de wijkenaanpak. Uiteraard leggen we dit vast in de prestatieafspraken.
- In de prestatieafspraken met corporaties leggen we vast hoe het aanbod sociale huur weer gaat groeien en de wachttijd voor sociale huurwoningen drastisch kan worden ingekort. Aanvullend hierop kan de gemeente ook zelf woningen aanschaffen en/of bouwen, om deze vervolgens aan Utrechters te verhuren.
- Er komt een verhuurdersvergunning met onder andere een maximale huurprijs per vierkante meter. Deze wordt bij misstanden gelijk ingetrokken.
- Er komt een leegstandsheffing, waarbij eigenaren belasting moeten gaan betalen als panden langer dan een jaar leeg staan.
- Niet alleen het aantal woningen moet omhoog, maar ook de kwaliteit van de woningen. We maken afspraken met corporaties over het aanpakken van alle 'schimmelwoningen' in de stad. En over het renoveren van andere slecht geïsoleerde huizen, ook vanwege de duur-

- zaamheid. Bij renovatieplannen hebben bewoners via het sociaal plan een belangrijke stem.
- We gaan vol aan de slag met het verduurzamen van woningen, goed voor het klimaat en de energierekening. Zie hiervoor het hoofdstuk duurzaamheid.
 - Middeninkomens moeten weer toegang krijgen tot de sociale huursector. Dit kunnen de bestaande woningcorporaties doen, als de wetgeving dit weer mogelijk maakt, of er kan, met steun van de gemeente, een nieuwe corporatie opgericht worden die zich speciaal op de middeninkomens richt.
 - We voeren in de hele stad een zelfbewoningsplicht in. De koper van een huis wordt verplicht er zelf in te gaan wonen.
 - Het al bestaande huurteam gaan we versterken en omvormen naar een proactieve organisatie. In plaats van alleen te reageren op klachten, gaat het huurteam actief controleren op wantoestanden in de private en sociale huursector. Dit huurteam nieuwe stijl toetst ook de maximumprijs voor huurwoningen in de vrije sector.
 - We maken serieus werk van het oplossen van het tekort aan studentenkamers. Studentenhuisvesting wordt opgenomen in (nieuwbouw)plannen. De universiteit wordt op haar verantwoordelijkheid aangesproken. Als de grond in bezit van de universiteit niet wordt gebruikt voor onderwijs, moet dit worden gebruikt voor huisvesting.
 - De universiteit stopt met het aantrekken van internationale studenten wanneer zij hen geen fatsoenlijke huisvesting kan bieden.
 - Er komen meer seniorenwoningen in Utrecht, onder andere tussenvormen tussen zelfstandig wonen en het verpleeghuis. We willen dat ouderen die willen verhuizen naar een kleinere woning dat ook kunnen doen, liefst in hun eigen buurt. Dat betekent dat er voldoende seniorenwoningen voor deze doelgroep moeten worden gerealiseerd. Dit is prettig wonen voor senioren en bevordert de doorstroom, waardoor er huizen vrij komen. Om doorstroming te realiseren binnen de sociale woningvoorraad, moeten senioren met een langlopend huurcontract de mogelijkheid krijgen een kleinere of gelijkvloerse woning te krijgen zonder hier financieel op achteruit te gaan.
 - Er komen meer betaalbare jongerenwoningen in buurten waar er tekorten zijn, zodat jongeren die na het 'uit huis gaan' in hun eigen buurt willen blijven wonen, dit kunnen doen.
 - Met woningcorporaties maken we afspraken over woningen en voorzieningen voor speciale doelgroepen, zoals mensen die dakloos zijn. Zie ook het hoofdstuk 'Een gezonde stad met zorg voor iedereen'.
 - De gemeente voert een actief vastgoedbeleid. We maken panden in gemeentelijk bezit indien mogelijk geschikt voor wonen en andere maatschappelijke functies. Of kopen nieuw vastgoed aan voor deze doelen.
 - Utrechtse huizen moeten beter toegankelijk worden voor mensen met een beperking. Bij renovatie moeten woningcorporaties hun woningen voor iedereen toegankelijk maken.

Wonen in leefbare buurten

Een goede en betaalbare woning is van groot belang, maar ook de directe leefomgeving van Utrechters moet op orde zijn. Te vaak staat die leefbaarheid onder druk. Utrecht moet een stad voor iedereen zijn. Dus kiest de PvdA voor gemengde buurten en wijken met voldoende voorzieningen, groen voor iedereen en een veilige openbare ruimte.

Dit gaan we doen:

- Goede en toegankelijke voorzieningen in iedere buurt krijgen prioriteit. Denk aan scholen, buurthuizen, speeltuinen en bushaltes.

- Corporaties leveren een bijdrage aan de leefbaarheid in buurten. Dit nemen we op in de prestatieafspraken. Buurtbewoners worden hierbij betrokken.
- Verdichting door woningbouw doen we alleen als de leefbaarheid daardoor niet wordt aangetast. Bij binnenstedelijk bouwen horen minimumeisen voor de hoeveelheid groen, bereikbaarheid en het voorzieningenniveau. Ontwikkelaars moeten een bijdrage gaan leveren aan de beschikbaarheid van voorzieningen in de wijken die ze ontwikkelen.
- Bij het splitsen en omzetten van woningen vinden we de toets op leefbaarheid in de buurt belangrijk. Het huren van woningen met vrienden, de zogenaamde “Friends-woningen”, moet mogelijk worden.
- Verhuur via Airbnb mag, mits het gedaan wordt waar het voor bedoeld is: verhuren van woningen waarvan de bewoners op vakantie zijn. Woningen in Utrecht mogen niet langer dan 30 dagen per jaar verhuurd worden via Airbnb. Ook moet een eigenaar verplicht in het pand wonen. Er komt een vergunningplicht voor Airbnb, gekoppeld aan leefbaarheidstoets.
- We willen meer seniorenwoningen bouwen in combinatie met jongerenwoningen. Dat is in Utrecht een succesvolle combinatie gebleken.
- Maatschappelijke voorzieningen zoals een daklozenopvang of opvang voor asielzoekers verspreiden we over de stad.
- Bewoners van corporatiewoningen krijgen meer inspraak bij het beleid en de activiteiten van corporaties, de huurdersvertegenwoordiging wordt verstevigd.
- We zetten in op de komst van een volwaardige supermarkt op de Uithof.

Extra investeren in buurten en wijken

Utrecht heeft buurten en wijken die extra aandacht nodig hebben. Waar bijvoorbeeld de werkloosheid hoog is, het gevoel van onveiligheid sterk is en de gezondheid van te veel inwoners zorgelijk. Ook hier geldt: we gaan ongelijkheid met ongelijkheid bestrijden! De wijkenaanpak uit het verleden, zoals de Vogelaarwijken, heeft ook in Utrecht aantoonbare successen opgeleverd. Maar helaas is die voortijdig stopgezet. Het extra geld voor Overvecht in de afgelopen jaren was hard nodig, maar niet genoeg. Ook elders in de stad is extra investeren noodzakelijk.

De PvdA wil de wijkenaanpak daarom weer nieuw leven inblazen.

Dit gaan we doen:

- Wij onderzoeken kritisch de huidige indeling op onderhoudsniveau in de stad en nemen daarin concrete stappen om gelijkheid in de stad te bevorderen. Om te beginnen hanteren we het hoogste onderhoudsniveau voor de openbare ruimte in buurten die dat het hardste nodig hebben, zoals bepaalde buurten in Kanaleneiland en Overvecht.
- Met woningcorporaties, buurtwerk en buurtteams, scholen, sportverenigingen, de politie en andere sleutelinstellingen gaan we extra investeren in de buurten en wijken die dat het meest nodig hebben.
- In iedere buurt maken we afspraken over renovatie van woningen, het opknappen van de openbare ruimte, het versterken van welzijn en zorg en het vergroten van de (ervaren) veiligheid. Bewoners en maatschappelijke organisaties zitten hierbij zoveel mogelijk zelf aan de knoppen, in alle fasen van ontwikkeling (waaronder voorbereiding, uitvoering, evaluatie).
- In buurten waar dit nodig is, stellen we Gebiedsakkoorden op. In deze akkoorden maken de betrokken partijen, waaronder gemeente, corporaties, scholen en bewoners, harde afspraken met elkaar om de leefbaarheid in de betreffende buurten te verbeteren. Te maken afspraken gaan o.a. over openbare ruimte en veiligheid (gemeente), renovatie/onderhoud en intensivering sociaal beheer (corporaties), probleemsignalering (scholen) en bewonerswensen.

- We streven naar gemengde buurten, met diverse types woningen door elkaar heen. Daarbij gaan we gentrificatie bestrijden; we moeten voorkomen dat bewoners geen plek meer kunnen krijgen in hun eigen buurt. Bewoners die dat willen moeten in hun eigen buurt een andere geschikte woning kunnen vinden.

Koester en gebruik het Utrechts erfgoed

In 2022 vieren we dat Utrecht 900 jaar geleden stadsrechten kreeg, maar de oorsprong van onze stad gaat met de vestiging Traiectum op het huidige Domplein terug tot in de Romeinse tijd. Dit vraagt om een visie op de rijke Utrechtse historie en ons Utrechts erfgoed. De PvdA wil het Utrechtse erfgoed niet alleen koesteren, maar ook gebruiksklaar en toekomstbestendig maken. Zowel oud als moderner erfgoed en niet alleen in het oude centrum, maar in de hele stad.

Dit gaan we doen:

- Bij herbestemming van monumenten zoeken we naar een publieke bestemming. We behouden de (schaarse) sociale woningbouw in de monumentale binnenstad.
- Voor sommige onderdelen van ons erfgoed zijn extra inspanningen noodzakelijk. Denk hierbij aan groen, immaterieel en industrieel erfgoed. We geven ook gevolg aan de inventarisatie van bijzondere winkelpuizen, bijvoorbeeld door deze aan te merken als monument en/of renovatie hiervan te stimuleren.
- Utrechts erfgoed, zoals de steegjes en hofjes in de binnenstad, maar ook erfgoed in andere wijken, wordt voor iedereen toegankelijk. Alle Utrechters moeten, bijvoorbeeld via het Centraal Museum en andere musea, kunnen genieten van het erfgoed.
- Het welstandstoezicht, waarin ook op erfgoed wordt getoetst, blijft bestaan.
- Afgelopen jaren bleken de Domtoren en de Utrechtse werven, beide uniek Utrechts erfgoed, groot onderhoud nodig te hebben. De omvang van de benodigde renovatie en de daarmee gemoeide kosten leken als een verrassing te komen. We willen dat ons erfgoed behouden blijft voor toekomstige generaties. We willen daarom bindende adviezen voor grootschalig onderhoud, met bijbehorende reserveringen.
- Bij de herinrichting of vervanging van straten in onze historische binnenstad maken we zoveel mogelijk gebruik van klinkers. Dit past goed bij het historische karakter en is klimaat adaptiever. We zijn zeer terughoudend met het aanleggen van nieuw (rood) asfalt.

3

**Een
duurzame en
groene stad**

De PvdA wil investeren in een duurzame, groene en schone stad en we hebben daarbij haast. Die haast is hard nodig om onze stad prettig en leefbaar te houden. En om een schone planeet, die niet bedreigd wordt, door te kunnen geven aan de volgende generaties. We zetten daarom in Utrecht alles op alles om de al merkbare gevolgen van klimaatverandering, zoals extreme hitte, heftige regenbuien en langdurige droogte zo goed mogelijk op te vangen. We willen een stad met minder CO₂-uitstoot en een betere luchtkwaliteit. Met meer geïsoleerde huizen, een gezonde leefomgeving, betaalbare energielasten voor iedereen. Maar ook een stad met meer duurzame werkgelegenheid voor Utrechters.

Het vraagt veel van ons allemaal, maar biedt ook een aantrekkelijk perspectief voor alle Utrechters. We moeten voorkomen dat de energietransitie de ongelijkheid en de tweedeling in onze stad nog verder vergroot. Nu zien we dat huishoudens met hoge inkomens hun woning met subsidies kunnen verduurzamen, terwijl gezinnen met lage inkomens in soms tochtige huizen met vaak hoge energielasten zitten. Dit is oneerlijk en funest voor het draagvlak. De verduurzaming van de stad mag niet leiden tot een tweedeling tussen klimaatwinnaars en klimaatverliezers. We geloven in de kracht van het collectief en van de buurt. Daarom helpen we Utrechters bij energiebesparingen en zorgen we ervoor dat investeren in duurzame energie alle inwoners ook financieel voordeel oplevert.

Een energiezuiniger leven

Minder gebruik van energie is net zo belangrijk als het duurzaam opwekken van energie. Daarom zetten wij in op het verminderen van de vraag door maatregelen te stimuleren die het energiegebruik omlaag brengen. Onder andere nieuwe apparaten, energiezuinige verlichting en isolatie en veel meer maatregelen verhogen het comfort en verlagen de vraag en de kosten. Warmteverbruik is de grootste energiekostenpost binnen de stad en het terugdringen hiervan is van cruciaal belang voor het halen van onze duurzaamheidsdoelen. Tegelijkertijd worden de slechtst geïsoleerde huizen vaak bewoond door de mensen met de laagste inkomens en hebben veel Utrechters een te hoge energierekening. Zonnepanelen op daken is een goedkope en duurzame energiebron. Toch is slechts een beperkt deel van de geschikte daken in Nederland bedekt met zonnepanelen. Hoge aanschafkosten zijn vaak een groot obstakel. De gemeente moet daarom een veel grotere rol gaan spelen in het helpen van huishoudens om zonnepanelen op hun daken te krijgen.

Dit gaan we doen:

- Alle huizen in Utrecht hebben uiterlijk in 2040 minimaal een energielabel B.
- Nieuwe woningen bouwen we alleen nog energieneutraal. De gemeente maakt hiervoor wijkgerichte plannen.
- Bij bestaande woningen stellen we een 50/50-regeling voor: 50% van de kosten voor isolatie komt vanuit een subsidie en 50% kan bekostigd worden vanuit een gunstige lening waarvan de afbetaling ruimschoots gedekt wordt door de lagere energiekosten. Milieuwinst wordt op deze manier gecombineerd met een comfortabeler huis en een lagere energierekening.
- De gemeente verschaft renteloze leningen voor zowel de aanschafkosten als de installatiekosten van zonnepanelen. Daarnaast zal de gemeente zelf actief en wijkgericht het initiatief nemen om huishoudens hierin mee te krijgen. Doordat zonnepanelen gemiddeld 25 jaar meegaan en zichzelf na 6 tot 9 jaar hebben terugbetaald, kunnen huishoudens de kosten langzaam aan de gemeente aflossen. Als de lening is terugbetaald zijn de zonnepanelen van de bewoners zelf, net als de opbrengst. We organiseren voorlichtingscampagnes om het gebruik van zonnepanelen te stimuleren.
- Er komen energieambassadeurs. Dit zijn inwoners die vooropgaan in het verduurzamen van hun huis. Zij gaan de wijken in om burens te stimuleren ook te verduurzamen, met behulp van

- de gemeente.
- Er komt een Utrechts Fonds voor Verduurzaming. Wie zijn huis wil verduurzamen, maar daar geen geld voor heeft, kan tegen gunstige voorwaarden bij het fonds terecht voor een renteloze lening.
 - We monitoren en bestrijden energiearmoede. Daarbij brengen we in kaart waar huishoudens met lage inkomens in slecht geïsoleerde woningen leven. We zetten ons in voor spoedige verduurzaming van deze woningen. Dat doen we bijvoorbeeld door eigenaren van slecht geïsoleerde woningen actief te benaderen, met hen in gesprek te gaan en hen financieel en praktisch te ondersteunen. Daarbij gaat bijzondere aandacht uit naar woningeigenaren die hun woning particulier verhuren. Particuliere verhuurders zijn vaak minder gemotiveerd om een woning te verduurzamen, omdat het voordeel van verduurzaming bij de huurder terecht komt.
 - Met de Utrechtse woningbouwcorporaties maken we afspraken over verduurzaming van slecht geïsoleerde corporatiewoningen. Uitgangspunt is dat de woningen van huishoudens waar de dreiging van energiearmoede het grootst is, als eerste aan de beurt zijn.
 - Er komen energiecoaches die huishoudens met lage inkomens helpen om hun energielasten te verlagen. Met kleine ingrepen kunnen Utrechters vaak al energie besparen. Denk bijvoorbeeld aan dubbel glas en spouwmuurisolatie. De energiecoaches delen aan alle Utrechters met een laag inkomen een energiebox uit. Hierin zitten duurzame producten zoals ledlampen, een waterbesparende douchekop en tochtstrips om het huis direct energiezuiniger te maken.
 - We maken het mogelijk dat inwoners met een laag inkomen hun oude energieslurpende witgoed voor energiezuinige varianten kunnen omruilen.
 - De gemeente als organisatie gaat het goede voorbeeld geven en zal in 2030 klimaatneutraal zijn.

Verduurzamen doen we collectief

De verduurzaming van onze energievoorziening is bij uitstek een maatschappelijke en collectieve opgave. We beschouwen (de infrastructuur van) onze energie dan ook als een nutsvoorziening en pakken het zeggenschap over de warmtenetten in onze gemeente terug.

Dit gaan we doen:

- Wanneer er in een wijk renovatieprojecten op stapel staan en/of de straat wordt opengedoken koppelen we daar direct energiebesparende en/of energie opwekkende oplossingen aan: we vervangen de riolering en tegelijkertijd leggen we een warmtenet aan.
- We kiezen voor een collectieve (wijk)aanpak bij de verduurzaming van woningen. Wanneer een woningcorporatie al haar sociale huurwoningen in een wijk gaat verduurzamen, willen we dat alle woningen, dus ook de vrije sector-huurwoningen en de koopwoningen in die wijk worden verduurzaamd. Dit is goedkoper en iedereen kan gemakkelijk meedoen.
- De gemeente stelt onder gunstige voorwaarden krediet beschikbaar, zodat bewoners en particuliere verhuurders de verduurzamingsinvestering via de besparingen op hun energielasten terug kunnen betalen.
- We verduurzamen de huizen die er het slechtst aan toe zijn als eerste.
- Geschikte daken van loodsen en kantoorpanden worden duurzaam gebruikt. We verplichten de eigenaren om de daken van deze panden in te zetten voor de opwek van hernieuwbare energie en/of klimaatadaptatie, tenzij dit onevenredig bezwarend is.

Opbrengsten van zon en wind naar inwoners

Utrecht moet zijn eerlijke bijdrage leveren aan de energieopwekking met duurzame bronnen. In de regionale energiestrategie (RES) is afgesproken dat er de komende jaren in Utrecht zonneweides, zonnepanelen op (publieke) gebouwen en windmolenparken worden aangelegd.

Dit gaan we doen:

- In Rijnenburg kiezen we voor een combinatie van wonen, recreatie en duurzame energie. We geven de investeerders in zonne- en windenergie voldoende tijd voor een sluitende businesscase.
- Gezien het enorme potentieel van Zon op Dak willen wij aansluitend op recente positieve ontwikkeling dat Utrecht zijn doelstelling voor Zon op Dak in 2030 verhoogt van 25% naar tenminste 30% van daken op grote gebouwen.
- In Utrecht komt minimaal 50% van de duurzame energiebronnen in lokale handen van energiecoöperaties of de gemeente zelf en vloeit minimaal 50% van de winst van deze duurzame energiebronnen terug naar de lokale gemeenschap.
- Lokale energiecoöperaties, waarvan de deelnemers Utrechters zijn, krijgen voorrang bij de vergunningverlening. Dit vergroot het draagvlak voor duurzame energie.

De gemeente geeft het goede voorbeeld

Natuurlijk moet de gemeente het goede voorbeeld geven. Dat kan op verschillende manieren.

Dit gaan we doen:

- In 2026 liggen op alle geschikte daken van onze gemeentelijke gebouwen zonnepanelen. We zoeken andere duurzame oplossingen voor gebouwen die vanwege bijvoorbeeld de monumentale status of draaglast geen zonnepanelen kunnen krijgen.
- De gemeente koopt 100% duurzame stroom in. Deze duurzame stroom moet voldoen aan de strengste voorwaarden. Ook onze leveranciers en subsidie-ontvangende organisaties zetten we hiertoe aan.
- Er komt een klimaattoets voor alle grote en kleine projecten.
- Zolang Utrecht gas inkoop, is dat zo duurzaam mogelijk geproduceerd. De CO₂-uitstoot die hiermee gepaard gaat compenseren we met Nederlandse duurzame energiecertificaten die, net als bij duurzame stroom, aan de strengste voorwaarden voldoen. We streven ernaar dat gemeente uiterlijk in 2030 geen aardgas meer gebruikt.
- Duurzaamheid wordt ook sterk verankerd in het inkoopbeleid van de gemeente. Voortaan koopt de gemeente alleen nog in bij partijen die circulair en duurzaam werken.

Gezonde lucht en meer groen

De luchtkwaliteit in Utrecht is nog steeds onder de maat. Utrechters hebben recht op gezonde lucht. Daarom zijn meer en steviger maatregelen noodzakelijk. Tijdens de coronacrisis zijn veel Utrechters hun directe leefomgeving beter gaan ontdekken en meer gaan waarderen. Onze groene gebieden in en rondom de stad moeten we koesteren en uitbreiden. Voor luchtkwaliteit: zie ook het hoofdstuk over verkeer.

Dit gaan we doen:

- We brengen de uitstoot van fijnstof en andere vervuilende stoffen verder terug.
- Houtstook in open haarden en pellet kachels geeft Utrechters een slechte luchtkwaliteit. Die zorgt voor veel overlast en gezondheidsschade door fijnstof. We stellen en handhaven regels voor bestaande houtstook. Nieuwe woningen krijgen geen rookkanalen voor houtstook en

we belonen burgers financieel als ze hun rookkanalen voor houtstook onklaar maken (afdichten).

- We maken afspraken met bedrijven met veel uitstoot, bijvoorbeeld op Lage Weide, gericht op het verminderen van hun emissies en het beperken van de overlast voor omwonenden.
- We zorgen voor een financiële impuls in de groene recreatie- en natuurgebieden rondom de stad, zoals het Noorderpark/Gagelpolder, Parkbos De Haar, de Voorveldse polder en de landgoederen Amelisweerd en Rhijnauwen. We blijven investeren in onze parken, dierenweiden, kinderboerderijen en volkstuinten.
- We versterken de biodiversiteit in de hele stad, bijvoorbeeld via groene verbindingen.
- Natuurinclusief bouwen wordt de norm bij alle nieuwbouwprojecten.

De gevolgen van klimaatverandering

Door klimaatverandering zullen we in onze gemeente vaker te maken krijgen met hittegolven en hevige regenbuien. Om hier beter op voorbereid te zijn en de overlast te verminderen moeten we Utrecht klimaatadaptiever maken.

Dit gaan we doen:

- We gaan door met Waterproof030, het programma van gemeente Utrecht om de stad bestendig te maken tegen regenval en hitte. Door het vergroenen van de stad bestrijden we hittestress.
- We vergroenen onze wijken, investeren in de aanleg van plantsoenen en bomen en maken meer ruimte voor het groen, onder andere door het verlagen van de parkeernormen. Samen met de scholen zorgen we voor groenere schoolpleinen. Deze nodigen ook uit tot meer bewegen en spelen.
- We stimuleren Utrechters om hun tuin, dakterras of dak te vergroenen en de tegels de tuin uit te doen. De minimumgrootte van het dak voor subsidie aan groene daken vervalt. Bij alle bouwprojecten worden eisen gesteld aan groene daken en groen in de (gemeenschappelijke) tuinen).
- We maken onze gemeente regenbestendig. In samenwerking met het waterschap verbeteren we de plekken waar na een hevige regenbui veel overlast ontstaat. In samenwerking met het waterschap en betrokken inwoners pakken we ook knelpunten in de waterkwaliteit aan.
- We stimuleren Utrechters met een tuin om een regenton te plaatsen. Afhankelijk van het inkomen wordt deze geheel of gedeeltelijk gesubsidieerd.

Afval en de circulaire economie

We streven naar het verminderen van onze hoeveelheid afval en het meer en beter hergebruiken van ons afval.

Dit gaan we doen:

- We zorgen voor betere communicatie over het inzamelen van afval. Door verwarring te voorkomen kan iedere Utrechter een optimale bijdrage leveren.
- We stimuleren dat Utrechters minder afval produceren. We onderzoeken hoe we het principe 'de vervuiler betaalt' op een sociale manier kunnen hanteren.
- De kwijtscheldingsmogelijkheid voor de laagste inkomens bij de afvalstoffenheffing blijft bestaan.
- Meldingen van bewoners van afvaldumping worden sneller opgepakt zodat het zich niet opstapelt. Op dit moment komt het te vaak voor dat het ondanks meldingen lang blijft liggen, waardoor er alsmaar meer afval bij komt door bijvoorbeeld bedrijven die hun afval erbij

dumpen.

Duurzaam omgaan met schoon water

Bij een duurzame stad hoort ook het duurzaam en circulair omgaan met water. Schoon zoet water zal op termijn schaars worden. De gemeente heeft samen met andere overheden zoals het waterschap en de provincie ook een rol in het waterbeheer. We streven naar het verminderen van ons waterverbruik en dragen bij aan een duurzame inzet van water.

Dit gaat we doen:

- Samen met andere overheden een bijdrage leveren aan duurzaam en circulair watergebruik.
- We zoeken de samenwerking met andere overheden en de drinkwatersector om te onderzoeken of de eerder aangelegde waterleiding in Leidsche Rijn opnieuw gebruikt kan worden voor een milieuvriendelijke en duurzame wateraanvoer voor onze stad.

4

Eerlijke kansen voor kinderen en jongeren

Utrecht moet een stad zijn waar kinderen veilig, gelukkig en gezond opgroeien. Waar ze ervaren dat ze ertoe doen, dat ze erbij horen en weten dat de samenleving op hen zit te wachten. Goed samenleven begint met elkaar ontmoeten en met leren van en over elkaar. Goed onderwijs dat kinderen in stelt staat hun talenten te ontwikkelen en te ontdekken wie ze zijn of willen zijn, is daarbij cruciaal. We willen dat alle kinderen een kansrijke start krijgen.

Helaas hebben Utrechtse kinderen niet overal in de stad gelijke kansen op een eerlijke toekomst. Hun achtergrond, de wijk waarin ze wonen en het inkomen van hun ouders maken veel uit voor de kansen die ze krijgen. Daarbij kampt Utrecht met een lerarentekort dat ongelijk verdeeld is over de stad. Dit tekort is het grootst en schadelijkst in wijken en scholen waar goede docenten het hardst nodig zijn. De coronacrisis heeft de ongelijkheid in het onderwijs nog verder vergroot. De komende jaren moeten we fors investeren om dit tij te keren. De PvdA wil dat de gemeente hierbij een veel actievere rol gaat vervullen. Samen met het onderwijs, leerlingen, hun ouders en alle andere betrokken partners slaan we de handen ineen voor eerlijke kansen voor iedereen.

Eerlijke kansen voor elk kind

De kansenongelijkheid in het onderwijs neemt dus toe. Onderwijs is niet meer de grote gelijkmaker die het wel kan zijn: dé plek waar je van een dubbeltje een kwartje kunt worden. Kom je uit een arm gezin of heb je minder mondige ouders, dan heb je minder kansen. Je achtergrond of wie je ouders zijn, bepalen nog te vaak wie of wat je later wordt. Dat moet veranderen. We willen dat alle Utrechtse kinderen een gelijke kans krijgen om hun talenten te ontwikkelen en te benutten.

Dit gaan we doen:

- Ongelijkheid met ongelijkheid bestrijden. Door bijvoorbeeld extra te investeren in scholen. In leraren die werken met leerlingen waarbij de kans op achterstand het grootst is. En in extra leertijd en begeleiding voor kinderen die dat het hardste nodig hebben.
- Betrokken ouders zijn onmisbaar. We gaan scholen ondersteunen om alle ouders bij de school en de ontwikkeling van hun kind te betrekken. We sluiten daarbij aan bij initiatieven in de wijk, bijvoorbeeld van Al Amal, een organisatie die de participatie van bewoners met een migratie-achtergrond wil bevorderen.
- De leefwereld van kinderen vergroten. We willen dat alle kinderen en jongeren in onze stad profiteren van alles wat Utrecht te bieden heeft op het gebied van bijvoorbeeld sport, kunst, cultuur en wetenschap.
- We willen een '8 tot 8'-aanbod in iedere wijk. Voor kinderen en jongeren moet er minimaal van 8 uur 's-ochtends tot 8 uur 's-avonds een pedagogisch verantwoord aanbod zijn in de wijk, waarbij alle kinderen en jongeren worden uitgedaagd en zichzelf kunnen ontwikkelen.
- Kinderen laten beschikken over de benodigde digitale apparaten én een rustige werkomgeving zodat ze ook buiten schooltijd huiswerk kunnen maken. We willen dat kinderen op alle scholen gratis huiswerkhulp kunnen krijgen. Scholen ontvangen hiervoor extra middelen.
- Ook kinderen uit gezinnen met lage inkomens moeten volop kunnen meedoen met hun klasgenoten. De vrijwillige ouderbijdrage moet daarom ook echt vrijwillig zijn. In Utrecht gaan we er streng op toezien dat dit wordt nageleefd.
- Jongeren groeien op in verschillende culturen: thuis, op straat en op school. We willen dat de universiteit, hogescholen en MBO scholen samen met schoolbesturen en aanbieders van kinderopvang intensiever werken aan een professionaliseringsaanbod (zoals de Vreedzame school en-wijk en de Transformatieve school) voor onderwijs en opvoeding in een diverse samenleving.

Kinderen staan centraal

Sommige kinderen hebben extra zorg en ondersteuning nodig om mee te kunnen doen in het onderwijs. Ze hebben bijvoorbeeld een onveilige thuissituatie, zijn nieuwkomer in ons land, groeien op in armoede of kampen met gedrags- of ontwikkelingsproblemen. Te vaak lopen deze kinderen en hun ouders tegen muren aan. Problemen op school hebben vaak hun oorsprong in de situatie in het gezin en de wijk. Het beleid voor kinderen is nog steeds te versnipperd en er zijn te veel schotten waar kinderen en ouders de dupe van zijn.

Dit gaan we doen:

- We garanderen zorg en ondersteuning rondom kinderen en jongeren op school en rondom kinderen en jongeren die (tijdelijk) thuiszitten. Kinderen die extra zorg nodig hebben gaan zoveel mogelijk naar gewone scholen. Schoolgebouwen moeten voor iedereen toegankelijk zijn en daartoe eventueel worden aangepast. Het leerlingenvervoer moet zo geregeld zijn dat kinderen op tijd en zonder stress voor kind, ouders en leerkracht op school aankomen. Chauffeurs moeten met een reële planning stressvrij hun werk kunnen doen, met aandacht voor het kind.
- Er komt weer één wethouder voor onderwijs en jeugd die onderwijs- en jeugdbeleid in samenhang uitvoert.
- We gaan werken met één Utrechtse Onderwijs- en Jeugdagenda. In deze agenda worden de doelen concreet beschreven zodat we kunnen volgen wat ervan terecht komt. Van praten naar resultaten!
- Er komt een jaarlijks verslag over 'De Staat van onderwijs en jeugd in Utrecht'. Hiermee volgen we wat goed gaat en wat beter moet. Zo kunnen we tijdig knelpunten opsporen en geld en ondersteuning voor professionals in kinderopvang, onderwijs, jeugdhulp en zorg gerichter inzetten.

Vroeg beginnen

De eerste levensjaren van kinderen zijn cruciaal voor de rest van hun leven. Voordat kinderen naar de basisschool gaan hebben ze al belangrijke stappen gezet in hun ontwikkeling. Als kinderen op jonge leeftijd een taal- of ontwikkelachterstand oplopen halen ze die vaak de rest van hun leven niet meer in. De PvdA wil dat meer peuters naar de voorschool gaan, omdat dit de sleutel is voor een kansrijke start. Utrecht was op de goede weg. In 2018 ging ruim 90% van de kinderen die daarvoor in aanmerking kwamen naar de voorschool, drie jaar later is dat nog maar 68%.

Dit gaan we doen:

- Zoveel mogelijk Utrechtse kinderen moeten al vanaf de geboorte een kansrijke (taal)start krijgen. Goede voorbeelden zijn taal-thuis-bezoeken en ouder-kind-groepen van Taal doet Meer. Dat aanbod maken we beschikbaar voor alle kinderen die het nodig hebben.
- De voorschool moet een basisvoorziening zijn en in elk geval gratis voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen. We zetten alles op alles om weer meer kinderen naar de voorschool te krijgen. Aanmelden en deelnemen van kinderen moet zo makkelijk mogelijk worden gemaakt.
- We willen dat kinderen al vanaf 2 jaar naar de voorschool kunnen gaan. Hoe eerder we erbij zijn met het bestrijden van achterstanden in (taal)ontwikkeling hoe beter. Dat vergroot de gelijke kansen van kinderen.
- De kwaliteit van de voorschool moet omhoog. Minder kinderen in één groep. Goed opgeleide pedagogisch medewerkers, die voldoende tijd krijgen voor voorbereiding en contact met ouders en scholen, en goede zorg en ondersteuning zijn daarbij cruciaal.
- We stimuleren Integrale Kindcentra (IKC) en een rijk naschools aanbod voor ieder kind. Sa-

menwerking tussen onderwijsvoorzieningen, kinderopvang, en buitenschoolse activiteiten, bevordert een goed afgestemde pedagogische aanpak en maakt brede talentontwikkeling mogelijk. Deelname moet voor alle ouders betaalbaar zijn.

Het begint bij taal

Mee kunnen doen begint bij taal. Beperkte taalvaardigheid leidt tot kansenongelijkheid. Steeds meer Utrechters, jong en oud, zijn laaggeletterd. Dat betekent dat ze moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen of digitale vaardigheden.

Dit gaan we doen:

- Er komt een groot offensief tegen laaggeletterdheid, voor jongeren en volwassenen. De gemeente, scholen, maatschappelijke organisaties, universiteit, hogescholen en MBO-scholen, verenigingen, werkgevers, bibliotheken en andere partijen slaan de handen ineen om laaggeletterdheid te bestrijden.
- Er komt een actieplan om de taalvaardigheid van Utrechters te verbeteren en de gemeente rapporteert jaarlijks over de resultaten, zodat we weten wat werkt en waar extra inzet nodig is.
- Via scholen krijgen ouders mogelijkheden om beter Nederlands te leren. Scholen krijgen daarvoor extra middelen.

De school als ontmoetingsplek

De PvdA vindt het belangrijk dat kinderen met verschillende achtergronden elkaar ontmoeten op school. Op school leren ze samen te leven. Helaas leven Utrechters steeds vaker in gescheiden werelden, in hun eigen 'bubbel'. Dat zien we ook terug op het schoolplein: kansrijk bij kansrijk, kansarm bij kansarm. Kinderen van wie ouders niet hebben doorgeleerd zitten vaak bij elkaar in de klas, net als kinderen van hoger opgeleide ouders. Scholen zijn meestal meer gesegregeerd dan de buurten waarin ze staan. Mede dankzij de PvdA is er (eindelijk) een nieuw aanmeldsysteem voor basisscholen, maar dat is niet genoeg. De PvdA wil dat ontmoeting en verbinding meer centraal komen te staan in het Utrechtse onderwijs en dat de gemeente hier actiever op gaat sturen. Zowel kinderen als samenleving worden hier sterker van.

Dit gaan we doen:

- Actief beleid voeren om segregatie tegen te gaan. Utrecht doet mee met de landelijke 'beleidsagenda tegen segregatie in het onderwijs'. Met schoolbesturen maken we bindende afspraken.
- We stimuleren ouderinitiatieven om scholen te mengen en belonen scholen die zich inzetten voor gemengde scholen. We zorgen voor goede voorlichting en ondersteuning.
- Kinderen moeten een eerlijke kans hebben om (in de buurt) naar een goede school te gaan. Het tegengaan van segregatie wordt een doel van het nieuwe centraal aanmeldsysteem voor basisscholen in Utrecht. Er komt ook een centrale procedure voor kinderen die van school wisselen of op latere leeftijd instromen, zoals kinderen van de Taalschool. Schoolnabijheid is daarbij het uitgangspunt.
- We willen dat leerlingen op vmbo, havo en vwo elkaar vaker onder één dak ontmoeten. We stimuleren daarom brede scholengemeenschappen.
- In het Nederlandse onderwijs stoppen we kinderen al vroeg in hokjes en dat is bepalend voor hun hele (school)carrière. Vroege selectie versterkt segregatie en onderpresteren. We stimuleren initiatieven waarbij het probleem van 'vroegselectie' wordt aangepakt zoals onderwijs voor 10-14 jarigen (tienercolleges) en een brede, verlengde brugperiode.

- Scholen willen we meer benutten als ontmoetingsplek voor de buurt en we stimuleren het gebruik van scholen voor buurtactiviteiten. Deze ontmoetingsfunctie krijgt ook een rol in het huisvestingsbeleid van scholen.

Leraren verdienen beter

Goede leraren en goede schoolleiders zijn het allerbelangrijkst om kansenongelijkheid te bestrijden. Zij maken het verschil voor kinderen. Het tekort aan leraren is de grootste bedreiging voor de kansen die we kinderen kunnen bieden. Wie alleen naar openstaande vacatures kijkt, ziet slechts het topje van de ijsberg. Veelvuldige wisselingen van docenten, niet altijd de goede persoon op de juiste plek, lesuitval en extra werkdruk voor teams die dit op moeten vangen, overbelasting van beginnende docenten: het zijn allemaal symptomen van een kwantitatief én kwalitatief lerarentekort. De aanpak van het tekort heeft voor de PvdA daarom hoge prioriteit.

De aanpak van het lerarentekort begint met het verbeteren van de werkomstandigheden van de leraren die nú voor de klas staan. Nodig zijn meer tijd en ruimte om hun werk goed te doen en zich te blijven ontwikkelen, minder volle klassen en het dichten van de loonkloof tussen primair en (speciaal) voortgezet onderwijs. Hiervoor is landelijk beleid nodig, maar ook gemeenten en schoolbesturen kunnen veel doen om het beroep van leraar aantrekkelijker te maken.

Dit gaan we doen:

- Er komt een centrale aanpak voor het aantrekken en begeleiden van zij-instromers. Het moet mensen die besluiten tot een loopbaanverandering en voor de klas willen staan zo aantrekkelijk en makkelijk mogelijk worden gemaakt. Nu stuiten zij in Utrecht nog op te veel belemmeringen.
- Goede randvoorwaarden scheppen voor het onderwijs: zoals betaalbare woningen voor docenten, gratis parkeerplekken bij scholen, gratis OV of (elektrische) fietsen of een bonus voor docenten die lesgeven op scholen met veel leerlingen die extra zorg en aandacht nodig hebben.
- Onderwijs(ondersteunend) personeel en leerlingen moeten kunnen rekenen op goede leeren werkruimtes. Dat betekent goede ventilatie, een goed binnenklimaat en, een goede technische uitrusting voor onder andere onderwijs op afstand. Dit vraagt extra investeringen van gemeente en schoolbesturen in bestaande gebouwen. Daarnaast vraagt dit van de gemeente een concreet meerjarig onderwijshuisvestingsplan. Zeker in een stad waar verdicht wordt en ruimte schaars en duur is, is dit noodzakelijk. Problemen met huisvesting van onderwijs, zowel in het basis- als voortgezet onderwijs tonen dit aan. Dit vraagt om een visie daarop en meerjarig onderwijshuisvestingsplan gebaseerd op de verwachte demografische ontwikkeling, zodat onderwijs(ondersteunend) personeel zich kan voorbereiden op komende ontwikkelingen/verplaatsingen. In nieuw te realiseren buurten wordt hierbij o.a. de samenwerking gezocht met woningbouwcorporaties en ontwikkelaars.
- Leraren worden ruimschoots in de gelegenheid gesteld om te participeren in werkplaatsen, onderwijsonderzoek en vakgerichte netwerken waaraan ook universiteiten en hogescholen deelnemen.

Hoge verwachtingen

Onderwijs moet geen race naar de top zijn, waarbij het 'hoogste' niveau de meeste aandacht en waardering krijgt. Gelijke kansen betekent niet dat iedereen naar hetzelfde niveau moet gaan. Maar ieder kind moet de kans krijgen om op het niveau terecht te komen dat het beste past en waar het zich kan blijven ontwikkelen. Alle kinderen zijn gebaat bij hoge verwachtingen; belemmeringen moeten worden

weggenomen. Ieder kind hoort erbij, elke opleiding doet ertoe.

Dit gaan we doen:

- We willen dat elk kind dat daartoe in staat is een startkwalificatie kan behalen. Zonder startkwalificatie is het vinden van een goede en zekere baan heel lastig. Om dat te voorkomen werken we intensief samen met het speciaal onderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs (MBO).
- We bestrijden stagediscriminatie en ontwikkelen een plan van aanpak dat ervoor zorgt dat iedereen evenveel kans heeft op een goede werkplek.
- We blijven meedoen aan de School Werkt-agenda om het voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Vroegtijdige schoolverlaters treden we actief tegemoet en begeleiden we weer terug naar school, een vervolgopleiding of werk.
- We besteden extra aandacht aan leerlingen in het praktijkonderwijs en speciaal onderwijs. We zorgen voor laagdrempelige jeugdhulp in de school. De gemeente zorgt dat deze leerlingen nadat ze van school komen niet uit beeld raken. Zij begeleidt hen via de Participatiewet naar werk met begeleiding (banenafpraak) of andere vormen van participatie. Voor kwetsbare groepen blijft dagbesteding beschikbaar.
- Er is in onze regio een schreeuwende behoefte aan vakmensen. Daarom stimuleren we het vakonderwijs. Hiervoor werken we samen met bedrijven en onderwijsinstellingen waaronder het Speciaal Voortgezet onderwijs, Praktijkonderwijs, Voorbereidend Beroepsonderwijs en MBO scholen.
- We maken werk van een gelijkwaardige positie voor MBO-studenten ten opzichte van studenten aan universiteit en hogeschool. MBO-studenten moeten van dezelfde voorzieningen gebruik kunnen maken als andere studenten en tegen dezelfde tarieven.
- MBO-studenten doen volwaardig mee aan de UIT-week en ze profiteren mee van bijvoorbeeld sportfaciliteiten, zoals Olympos; tegen dezelfde gereduceerde studententarieven. Ook moet de studentenhuisvesting voor MBO'ers beschikbaar worden gesteld. MBO-studenten moeten zich kunnen inschrijven bij de SSH.
- De wethouder van onderwijs en jeugd heeft voortaan ook weer het MBO in portefeuille.

5

**Een gezonde
stad met zorg
voor iedereen**

Een goede fysieke en mentale gezondheid is een belangrijke basis voor alle Utrechters. Als je ziek bent of niet lekker in je vel zit, of iemand uit je naaste omgeving, dan is al het andere in één klap onbelangrijk. Dan wil je goede zorg en goede voorzieningen ongeacht je inkomen of postcode. Corona heeft ook voor veel Utrechters indringend duidelijk gemaakt wat het betekent om -vaak heel plotseling – ernstig ziek te worden.

Helaas is een goede gezondheid niet overal in Utrecht vanzelfsprekend. Overvechters leven gemiddeld 5 jaar korter dan inwoners van de naastgelegen wijk Tuindorp. Het verschil in gezonde levensjaren is zelfs 12 jaar. Dat is onacceptabel en dat gaan we veranderen! Gezondheidsverschillen hangen vaak samen met inkomen en opleidingsniveau: wie meer verdient, leeft langer. Kinderen die in armoede opgroeien hebben vaker een ongezonde levensstijl, waar ze hun hele leven last van kunnen houden. Daarnaast is de toegang tot zorg en ondersteuning ook ongelijk verdeeld. De coronacrisis heeft deze kloof alleen maar vergroot. Deze ongelijkheid pakken we aan. Het moet echt anders, eerlijker, en wij weten dat dat kan.

Het begint bij preventie

We zetten grootschalig in op preventie en op het bestrijden van de grote gezondheidsverschillen. Om ongelijkheid te bestrijden moeten we ongelijk investeren. Problemen voorkomen voordat ze überhaupt kunnen ontstaan is ons doel. We versterken de sociale basis in onze stad. We realiseren ons daarbij dat niet iedereen zelfredzaam is. Wie toch in de problemen komt, moet snel en goed geholpen worden.

Dit gaan we doen:

- We bestrijden de onacceptabele gezondheidsverschillen tussen arm en rijk en tussen theoretisch- en praktisch opgeleid. Dat doen we met een buurtgerichte aanpak. Gezondheid van kinderen krijgt hierbij extra aandacht. Zo gaan we door met de JOGG-aanpak om overgewicht onder kinderen tegen te gaan en willen we nog meer ouders en kinderen bereiken.
- Om te voorkomen dat vragen problemen worden zetten we in op de versterking van de sociale basis in onze stad. De sociale basis bestaat uit alles wat bij gewoon opgroeien en leven in de stad hoort: de school, de wijk, het buurthuis, de jongerenwerker, de sociaal makelaar, een vrijwilliger, burenhulp, het consultatiebureau.
- Vrijwillige inzet, preventie, vroegsignalering en laagdrempelige ondersteuning voorkomt het verergeren van problemen in de toekomst. Daarvoor is tijdelijk een extra financiële impuls nodig, zodat geld uiteindelijk van de aanvullende zorg naar de sociale basis of basiszorg van de buurtteams kan.
- De gemeente gaat samen met partners in de stad meer inzetten op gecombineerde leefstijlinterventies. De focus ligt hierbij op kinderen en volwassenen met een grote kans op overgewicht. Een gecombineerde leefstijlinterventie is een tweejarige interventie gericht op afvallen en gedragsverandering.
- We stimuleren gezonde voeding, in het bijzonder bij kinderen en jongeren. In horeca en sportkantines moeten betaalbare gezonde keuzes aangeboden worden. We willen dat alle scholen gezond ontbijt en gezonde lunches voor kinderen gaan aanbieden, bijvoorbeeld via Lunchmaatjes.
- We zetten in op het bespreekbaar maken en (vroeg) herkennen van psychische problemen en stress. Er moet een preventieve aanpak komen tegen mentale klachten, zoals depressies. Daarbij werken we samen met onder andere zorgverleners, welzijnswerkers, (sport)verenigingen en het onderwijs.
- Eigen bijdragen mogen nooit tot het mijden van zorg leiden. Er komt een structurele compensatieregeling voor mensen met hoge zorgkosten die dit nodig hebben. De bijzondere bijstand

alleen is niet voldoende.

- We starten een offensief ‘sport en bewegen’. Buitenruimte in Utrecht maken we aantrekkelijker om erin te bewegen. Zie ook het hoofdstuk over sport.
- Rookvrije speelplaatsen, schoolpleinen, sportparken en andere ontmoetingsplekken worden de norm. In Utrecht zetten we ons in voor een rookvrije generatie.

Laagdrempelige en vrij toegankelijke hulp

Veel problemen, van armoede en eenzaamheid tot huiselijk geweld, spelen achter de voordeur. Om die aan te pakken is samenwerking van belang, tussen zorg- en welzijnsmedewerkers, buurtteams, sleutelfiguren in wijken en actieve buurtbewoners. In een groeiende stad zijn vaste gezichten en aanspreekpunten in iedere wijk van belang. Hulp, begeleiding en zorg moeten voor alle Utrechters beschikbaar zijn, zonder drempels en zonder wachttijd.

Dit gaan we doen:

- Buurtteams bieden laagdrempelig hulp aan iedereen die dit wil en nodig heeft. Om te zorgen dat niemand met ingewikkelde zorgvragen tussen wal en schip valt, werken buurtteams nauw samen met zowel de lichtere vormen van ondersteuning als de specialistische, geïndiceerde zorg.
- Wachttijsten bij met name het buurtteam jeugd & gezin pakken we aan. Als het nodig is om de wachttijsten weg te werken en de kwaliteit van de buurtteams te versterken, vergroten we de capaciteit van de buurtteams. Inzet op vroegsignalering, vroege ondersteuning en preventie is van groot belang.
- We willen dat het aantal buurtconciërges wordt uitgebreid en we onderzoeken of we met buurtassistenten kunnen gaan werken die aan huis gesprekken aanknopen met buurtgenoten.
- We bestrijden de eenzaamheid in onze stad. Speciale aandacht hebben we daarbij voor ouderen, jongeren, LHBTI+ personen en mensen met een migratieachtergrond. We betrekken daarbij niet alleen welzijnsorganisaties, zorgverleners en vrijwilligers, maar ook partners in de stad zoals sport- en cultuurverenigingen, supermarkten, kappers en andere ondernemers.
- Natuurlijk is het waardevol als familie, vrienden en burens een handje kunnen toesteken als het nodig is. Mantelzorgers verdienen dan ook ondersteuning. Maar deze vorm van informele zorg is lang niet voor iedereen een optie. Professionele hulp moet voor alle Utrechters beschikbaar en bereikbaar zijn.

Steun voor werkers in de zorg

De coronacrisis heeft ons (opnieuw) laten zien hoe belangrijk de werkers in de zorg zijn. Ook in Utrecht verdienen ze meer waardering en ondersteuning.

Dit gaan we doen:

- Het personeelstekort in de zorg vraagt een centrale aanpak. Utrecht moet een aantrekkelijke stad zijn om als zorgprofessional, (jeugd)hulpverlener, welzijnswerker, jongerenwerker of sociaal makelaar in te werken: zoals betaalbare woningen, gratis parkeerplekken, gratis OV of (elektrische) fietsen.
- Veel problemen – van armoede en eenzaamheid tot huiselijk geweld – spelen achter de voordeur. De gemeente investeert in het op peil houden van de capaciteit en deskundigheid van alle organisaties die hulp- of dienstverlening bieden, zodat ze proactief kunnen werken, goed geschoold zijn en kunnen doen wat nodig is.
- Zorgprofessionals hebben een belangrijke signalerende taak waar zij alleen aan toe komen

als ze de tijd krijgen om hun werk te doen. De werkdruk moet beheersbaar zijn. Onnodige regels en bureaucratie in de zorg willen we tegengaan. We willen dat professionals meer kunnen werken op basis van vertrouwen bij het indelen van hun werktijd. De gemeente stuurt hierop waar mogelijk.

- Bij het verstrekken van opdrachten waarborgen we de positie van werknemers. Er mag niet bespaard worden op goede werkomstandigheden en arbeidsvoorwaarden voor zorgprofessionals. Ook zorgen we ervoor dat medewerkers wiens werk wordt overgenomen door een ander bedrijf, tegen tenminste dezelfde voorwaarden in dienst kunnen treden van het nieuwe bedrijf ('overgang van onderneming').

Goede en vertrouwde zorg

Vertrouwen en continuïteit zijn belangrijk voor goede zorgverlening en welzijnswerk. Liefdevolle zorg zit onder andere in een goede relatie met zorg- en hulpverleners. Vaste gezichten en mensen met een groot netwerk in de wijk zijn goud waard. Daarom zijn we geen voorstander van aanbestedingen. Het brengt onzekerheid en/of verslechtering voor inwoners, medewerkers en sociale organisaties. Het verwoest vaak bestaande en goed werkende structuren en professionele relaties in de stad en wijk. En het ingewikkelde proces kost organisaties en gemeente onnodig veel tijd en daarmee geld. Veelal zijn er goede alternatieven voor handen.

Dit gaan we doen:

- We stoppen, indien mogelijk, met aanbestedingen in het sociaal domein. We werken zoveel mogelijk met langdurige contracten. Zo kunnen zorgaanbieders ook plannen voor de lange termijn maken.
- Verandering en verbetering in de zorg brengen we tot stand in een goede en meerjarige (subsidie)relatie tussen de gemeente als opdrachtgever, de inwoners als gebruiker en de sociale organisatie en de werkers in de zorg als uitvoerders. Ook visitatiecommissies helpen hierbij.
- Het kan kwetsbare Utrechters helpen als ze worden ondersteund door een ervaringsdeskundige. We stimuleren dat elke zorgaanbieder waarmee de gemeente een contractuele relatie heeft, ervaringsdeskundigen aanneemt.

Huishoudelijk hulp

Voor alle Utrechters die hierop zijn aangewezen, is er goede, professionele en toegankelijke huishoudelijke hulp, verzorgd door zoveel mogelijk vertrouwde gezichten.

Dit gaan we doen:

- Voor huishoudelijke hulp geldt altijd maatwerk: samen met mensen thuis wordt beoordeeld welke hulp nodig is en voor hoe lang.
- Tarieven zijn fair en kostendekkend, zodat werkenden in de sector fatsoenlijk betaald kunnen krijgen.
- Utrechters die huishoudelijke hulp ontvangen en daartoe in staat zijn betalen een eigen bijdrage, volgens het principe: 'de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten'.
- Bij het Rijk blijven we aandringen op het afschaffen van het abonnementstarief. Zolang dit niet geregeld is, kijken we of we lokaal kunnen werken met een inkomensafhankelijke bijdrage.

Ouderen

Ouderen leveren een onmisbare bijdrage aan onze stad. Het aantal 65-plussers in Utrecht neemt toe. We worden steeds ouder, en blijven langer vitaal. De behoefte aan een fijne woonomgeving voor ou-

deren neemt toe, net als de vraag naar goede zorg dicht bij huis. Daarbij geldt uiteraard: dé oudere bestaat niet.

Dit gaan we doen:

- Er moet één aanspreekpunt komen waar ouderen terecht kunnen met al hun vragen; van financiën tot zorg en van huisvesting tot aanschaf van hulpmiddelen. Als mensen zelf niet meer de deur uit kunnen zijn huisbezoeken de standaard. We werken hierbij samen met ouderenorganisaties, verenigd in het COSBO.
- De communicatie vanuit de gemeente moet passend zijn bij de doelgroep en dus niet alleen digitaal.
- Veel ouderen willen graag zo lang mogelijk thuis blijven wonen, maar er is een groot tekort aan woningen. Er moeten in Utrecht meer betaalbare levensbestendige woningen komen waarin wonen en zorg beter te combineren zijn en Utrechters een goede oude dag kunnen beleven.
- We vergroten het aantal woon- en zorgvormen. We hebben daarbij extra aandacht voor eerste generatie oudere migranten zodat deze Utrechters van hun oude dag kunnen genieten met aandacht voor hun taal en cultuur.
- De verhuisadviseur senioren blijft actief om de doorstroom te bevorderen.
- Om de woonopgave voor ouderen goed in beeld te hebben maken we een ‘gebiedsatlas ouderen’. Daarin brengen we in kaart waar ouderen wonen, waar ze naartoe verhuizen, en hoeveel woningen er voor hen op wijkniveau beschikbaar zijn. Zo bepalen we wat de opgave is voor de komende tijd.
- Kwetsbare ouderen worden nog steeds te makkelijk slachtoffer van financieel misbruik. Dit pakken we aan door voorlichting, bewustwording en de oprichting van een Lokale Alliantie waarin partners – publiek en privaat – samenwerken en elkaar weten te vinden bij een ‘niet pluis’ gevoel of spoed. De gemeente neemt het voortouw in de oprichting van de alliantie.
- Utrecht moet een dementievriendelijke stad worden. We helpen mensen met dementie en hun mantelzorgers door de kennis over dementie te vergroten. Zo voelen zij zich gezien en gesteund.

Goede zorg voor kinderen en jongeren

De gemeente is verantwoordelijk voor goede zorg aan kinderen en jongeren en de gezinnen waarin ze opgroeien. Door onder meer tekortschietende middelen en wachtlijsten staat deze zorg ernstig onder druk. Dit is zorgwekkend omdat de zorg voor onze jeugd in het belang is van onze hele stad. Daar gaan we mee aan de slag, samen met de harde werkers in de zorg!

Dit gaan we doen:

- Ouders weten zelf wat voor hun kind nodig en goed is. Maar opvoeden en opgroeien is niet makkelijk en hulp daarbij zou dus ook heel normaal moeten zijn. Bij die hulp moeten gezinnen uiteraard zelf de regie kunnen houden (met veiligheid als ondergrens).
- Herstel van vertrouwen tussen inwoners en jeugdhulpverlening is broodnodig. De angst van sommige ouders dat hulpverleners kinderen uit huis plaatsen is hardnekkig en mogen we niet ontkennen. Veelal is dit gestoeld op teleurstellende ervaringen met hulp of zorg. Dit leidt ertoe dat ouders geen hulp zoeken of accepteren, waardoor problemen kunnen verergeren.
- We sluiten aan bij de leefwereld van jongeren; ervaringsdeskundigen zijn onmisbaar. Zorgverleners moeten herkenbaar zijn voor de jeugd.
- We organiseren ondersteuning tegen vertrouwde plekken in de wijk aan: bibliotheken, basis-scholen, consultatiebureaus. Zo gebruiken we de kracht van de wijk waarin ouders, kinderen

en buurtbewoners elkaar rond een plek kunnen ondersteunen waar iedereen komt.

- Iedereen die jeugdhulp vraagt en ontvangt, krijgt één duidelijk aanspreekpunt dat samen met het gezin de regie over de hulp voert. Situaties waarbij gezinnen vele verschillende hulpverleners zien en spreken, die van elkaar niet of onvoldoende weten wat ze aan het doen zijn, moeten echt afgelopen zijn.
- Wachtlijsten baren ons zorgen, want ze zorgen voor extra druk op gezinnen, jongeren en professionals. We investeren in het oplossen van deze wachtlijsten en in de kwaliteit van de zorg en hulp aan jongeren.
- Ook hiervoor geldt; de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten. Van sommige ouders kunnen we ook een eigen bijdrage voor de kosten vragen. Zo kan de aanvullende zorg (beter) worden benut voor de gezinnen die dit ook hard nodig hebben.
- Daarnaast gaan we meer doen met preventie en vroegsignalering, met de inzet van de praktijkondersteuner huisartsenzorg in de GGZ, jeugdprofessionals bij huisartsenpraktijken en met collectieve voorzieningen in de wijk.
- Wie met kinderen en jongeren werkt moet hun online-wereld kennen en snappen. Daar speelt een groot deel van hun sociale leven zich immers af. Online nieuwe mensen leren kennen is leuk, online flirten is onderdeel van een normale en gezonde (seksuele) ontwikkeling. Aandacht voor negatieve effecten en risico's moet er ook zijn.

Dakloosheid

Een dak boven je hoofd is een recht, geen voorrecht. De laatste jaren is het aantal dak- en thuislozen flink toegenomen, ook in Utrecht. Dat is deels het gevolg van politieke keuzes. De PvdA vindt dat niemand in Utrecht op straat zou hoeven slapen. Iedereen verdient een veilige plek waar je je thuis voelt.

Dit gaan we doen:

- 'Housing First' wordt de norm: pas met een dak boven het hoofd vinden mensen weer rust en kunnen ze aan de slag gaan met andere problemen.
- De gemeente investeert in voldoende faciliteiten voor dak- en thuislozen, inclusief dagbesteding en mentale (psychosociale) begeleiding. We streven naar persoonsgerichte aanpak in de daklozenopvang. Daarbij hoort ook goede begeleiding als mensen (weer) een eigen woning krijgen. De speciale bijstandsuitkering voor daklozen blijft bestaan en wordt niet verlaagd.
- Verspreid over de hele stad bouwen we meer woningen voor beschermd wonen. Daarmee wordt de druk op de maatschappelijke opvang verlicht omdat er meer doorstroming komt. Utrechters met problemen kunnen zo ook sneller geholpen worden.
- Er moeten genoeg plaatsen zijn in de 24 uurs-opvang. In de wintermaanden is er opvang voor iedereen die dat wil. Permanente opvang neemt veel stress bij daklozen weg en zorgt ervoor dat groepen die moeilijk bereikbaar zijn voor hulpverlening zoals arbeidsmigranten beter in beeld komen. De maandenlange noodopvang tijdens de lockdowns in coronatijd heeft laten zien dat Utrecht het kan.
- Veel daklozen zijn arbeidsmigranten zonder werk afkomstig uit Oost-Europa. De gemeente werkt aan een gerichte aanpak voor deze groep zodat zij ook niet onnodig op straat hoeven te slapen en begeleiding en hulp krijgen bij problemen.

Drank & drugs

De PvdA vindt dat de volksgezondheid voorop staat in lokaal drugsbeleid. 10% van de inwoners van Utrecht is verslavingsgevoelig. Alcoholverslaving komt het meest voor. Daarbij sluiten we niet de ogen voor drugscriminaliteit en overlast; die pakken we aan waar nodig.

Dit gaan we doen:

- We zetten in op preventie en vroegsignalering als krachtig wapen tegen problematisch drank- en drugsgebruik en focussen daarbij op kwetsbare groepen zoals kinderen. Ervaringsdeskundigen helpen met voorlichting geven. Voor verslaafden is er toegankelijke hulpverlening.
- We maken ons zorgen over excessief lachgasgebruik onder jongeren. We zetten in op het verhogen van weerbaarheid en het beter bespreekbaar maken onder jongeren. Een algeheel verbod helpt daarbij niet, omdat er minder zicht is op problematisch gebruik. Overlast door straatverkoop en excessief gebruik pakken we aan.
- Met name de vroegsignalering van volwassenen met (alcohol)verslaving is ingewikkeld en verdient verscherpte aandacht.
- We willen een pilot met de regulering van de productie, verkoop en het bezit van XTC en softdrugs. Zo snijden we drugscriminelen de pas af en kan de kwaliteit van drugs kan beter worden gecontroleerd. Minder repressie betekent meer (financiële) ruimte en aandacht voor preventie en zorg in problematische gevallen.

Seksuele gezondheid

Ook in Utrecht spelen er nog steeds problemen rondom seksuele gezondheid. Seksueel geweld komt nog heel veel voor, de seksuele vorming van jongeren kan beter en de toegang tot anticonceptie is voor lang niet iedereen vanzelfsprekend. We willen een aanpak die is gericht op het bevorderen van prettige, vrijwillige en veilige seks.

Dit gaan we doen:

- Om seksueel geweld en seksuele intimidatie te voorkomen gaan we in gesprek met Utrechters om onveilige plekken in de gemeente te identificeren en passende oplossingen te bieden.
- We zetten campagnes in om seksuele intimidatie op straat en in het uitgaansleven te verminderen.
- In de jeugdzorg helpen we jongeren die risico lopen dader of slachtoffer te worden van seksueel grensoverschrijdend gedrag.
- We stimuleren scholen om goede seksuele vorming te geven met aandacht voor seksuele en genderdiversiteit. We zorgen dat de GGD budget heeft om scholen hierin te ondersteunen.
- Binnen jeugdzorg, sport en jongeren komt er meer aandacht voor seksuele vorming en seksuele gezondheid. Ook zetten we in op deskundigheidsbevordering van professionals.
- Het programma Nu Niet Zwanger (NNZ) zetten we voort. Hierdoor krijgen vrouwen in kwetsbare posities toegang tot gratis anticonceptie en 'counseling'.
- Anticonceptie wordt beschikbaar via de bijzondere bijstand zonder overbodige administratieve lasten, rekening houdende met de privacy van de aanvragers.
- Utrechters moeten zich snel en gratis kunnen laten testen op soa's. PrEP, een medicijn dat voorkomt dat je HIV krijgt, moet beschikbaar zijn voor iedereen die dat wil.

6

Een veilig Utrecht

Samenleven in Utrecht kan alleen als we ons veilig kunnen voelen. Thuis, op straat, op school, op ons werk en ook online. Onveilig maakt onvrij, maar veiligheid is in Utrecht nog altijd oneerlijk verdeeld. Daarom treden we hard op tegen de oorzaken van onveiligheid en criminaliteit zelf. Zo moeten we hard optreden tegen ondermijnende criminaliteit.

Handhaving gaat hand in hand met investeren in preventie. We geloven in de kracht van de buurt en haar inwoners; daarom pakken we samen met hen de problemen aan. Voorkomen is altijd beter dan genezen. Daarom investeren we onder andere in buurtwerk, jongerenwerk en wijkagenten.

Veilige wijken

Alleen in een veilige buurt kunnen Utrechters zichzelf ontplooien en een fijn leven leiden. Daarom gaan we de komende periode alles doen om onveilige wijken te verbeteren.

Dit gaan we doen:

- We willen meer wijkagenten die laagdrempelig te bereiken zijn en een band kunnen ontwikkelen met de wijkbewoners.
- We investeren extra in wijken waar meer onveiligheid wordt ervaren en waar criminaliteitscijfers hoger zijn. Bijvoorbeeld door meer wijkagenten en buurt- en jongerenwerkers in te zetten.
- Om de drempel zo laag mogelijk te houden, zorgen we ervoor dat inwoners in hun eigen wijk aangifte kunnen doen.
- Op wijkniveau wordt intensief samengewerkt door politie, straatcoaches, jongerenwerk, gemeentelijke handhavers, buurtteams en scholen, winkeliers en bedrijven om te zorgen voor een veilige wijk.
- We maken veiligheids- en preventieplannen per wijk en laten inwoners hierover meedenken en beslissen. Bij de inzet en prioriteiten van wijkagenten wordt rekening gehouden met de inbreng van de inwoners uit de wijk.
- Samen met bewoners en politie gaan we in gesprek over de vraag hoe het vertrouwen in buurten over opsporing en handhaving kan toenemen.
- We maken het aantrekkelijker voor (wijk)agenten om in Utrecht te komen werken, bijvoorbeeld door het aanbieden van betaalbare woningen, gratis parkeerplekken, gratis OV of (elektrische) fietsen.

Preventie en een tweede kans

We gaan er alles aan doen om te voorkomen dat jongeren de stap zetten richting criminaliteit. Jongeren die wel de fout in zijn gegaan met kleine criminaliteit, hun straf hebben uitgezeten en hun leven willen beteren, bieden we de helpende hand en een tweede kans.

Dit gaan we doen:

- We gaan meer investeren in preventie, juist om de maatschappelijke kosten van veiligheid terug te kunnen brengen. We steken daarom extra geld in onder andere het jongerenwerk.
- Jongeren worden vaak op jonge leeftijd geronseld door criminelen. We hebben daar oog voor en proberen jongeren met gerichte voorlichting en open gesprekken op de (basis)scholen te behoeden voor de criminaliteit.
- Het buurt- en jongerenwerk staat in nauw contact met de gemeente, het onderwijs, de jeugdzorg en de politie. De gemeente heeft een coördinerende rol. Op deze manier kunnen we meteen ingrijpen als iemand dreigt te ontsporen.
- Ouders spelen een grote rol bij het voorkomen van problemen. Wie een veilig thuis heeft,

zal minder snel het verkeerde pad inslaan. Daarom gaan we met zowel ouderavonden als 1-op-1-gesprekken met ouders het gesprek aan, en waar nodig bieden we extra hulp.

- We verliezen jongeren niet uit het oog. We onderhouden en breiden een netwerk uit waarin jongeren en buurtwerkers, wijkzorg, handhaving, politie, scholen, jeugdzorg, ouders, maar ook woningcorporaties onze ogen en oren zijn. Zo is er een vangnet in de buurt als er negatieve ontwikkelingen in het leven van jongeren opspelen.
- We zetten in op preventie bij radicaliserende jongeren en ondersteunen ouders, docenten en jongerenwerkers bij het herkennen én voorkomen van radicalisering onder jongeren.
- Jongeren die in aanraking zijn gekomen met kleine criminaliteit, hun straf hebben uitgezeten en hun leven willen beteren, bieden we een tweede kans. We sluiten met deze jongeren een sociaal contract af. In ruil voor onze hulp bij het vinden van een baan of volgen van een studie, geven zij gastlessen op school over hun ervaring om andere jongeren te ontmoedigen het criminele pad te volgen.
- Werk houd je letterlijk van de straat, daarom zoeken we actief naar (re)integratiemogelijkheden bij bijvoorbeeld vroegtijdige schoolverlaters.
- We zetten ervaringsdeskundigen in om jongeren voor criminaliteit te behoeden. Verhalen van de mensen zelf maken vaak het meeste indruk.

Ondermijnende criminaliteit

Ook in Utrecht hebben we te maken met georganiseerde, ondermijnende criminaliteit. Een groot probleem dat keihard moet worden bestreden. Criminelen maken voor hun illegale activiteiten gebruik van legale bedrijven en dienstverleners. Zo raken onder- en bovenwereld met elkaar vermengd en dat zorgt voor onveilige situaties.

Dit gaan we doen:

- We investeren stevig in de aanpak van zware criminaliteit in Utrecht. Ondermijnende criminaliteit moet keihard worden bestreden in samenwerking met lokale organisaties en inwoners.
- We zijn scherp op witwaspraktijken, sluiten panden waar wordt witgewassen en pakken horeca waar (hard)drugs wordt gedeeld hard aan. Daarvoor werken we samen met de FIOD, justitie en politie. We raken criminelen daar waar het het meeste pijn doet.

Uitbuiting

Jonge Utrechters krijgen soms te maken met uitbuiting. Dan wordt iemand gedwongen om strafbare feiten te plegen voor iemand anders.

Dit gaan we doen:

- Op scholen en in het jongerenwerk blijven we jonge Utrechters voorlichten over de gevaren van loverboys, mensenhandelaren, pooiers en drugsdealers. Daarnaast willen we in samenwerking met het onderwijs, de jeugdhulp en ouders vroegtijdig ingrijpen wanneer het mis lijkt te gaan, daarom zorgen we dat signalen zo snel mogelijk opgepikt worden.

Cybercrime

We profiteren veel van alle online mogelijkheden van tegenwoordig, maar ook criminaliteit is daarin inmiddels actief. Veel Utrechters krijgen te maken met cybercrime.

Dit gaan we doen:

- Cybercriminelen worden steeds handiger en maken veel slachtoffers. De oplichters richten zich met name op ouderen, omdat het voor deze groep lastig kan zijn om alle veranderingen

bij te houden. In samenwerking met politie en de ouderenzorginstellingen zetten we in op goede voorlichting en voorkomen we dat ouderen slachtoffer worden van slinkse oplichters.

- De gemeente vergroot de cyberveiligheid door campagnes op te zetten of te ondersteunen. Die maken Utrechters bewust van de gevaren van digitale criminaliteit en hoe ze kunnen voorkomen dat ze daar het slachtoffer van worden.
- De gemeente investeert in de beveiliging van haar eigen IT-systemen en organisatie, zodat deze systemen actueel zijn en vertrouwelijke gegevens gewaarborgd blijven.

Cameratoezicht

Cameratoezicht in de openbare ruimte kan een effectief hulpmiddel zijn bij het opsporen. Zorgvuldigheid is wel geboden.

Dit gaan we doen:

- Cameratoezicht kan een effectief middel zijn bij het voorkomen en opsporen van criminaliteit. De inzet hiervan moet wel proportioneel zijn, gelet op het belang van privacy.
- We houden daarom vast aan een maximumaantal camera's. De hoogte van dat maximum wordt in de komende raadsperiode opnieuw vastgesteld, mede op basis van actuele gegevens van deskundigen over de onveiligheid in de stad.
- We houden naast vaste camera's ook voldoende flexibele camera's achter de hand, om optimaal in te kunnen spelen op problemen die zich op enig moment voordoen.

Een veilig thuis

Het is van groot belang dat niet alleen buiten de deur, maar ook thuis kinderen, jongeren, partners, ouders en ouderen veilig zijn. Een belangrijke schakel in het creëren van een veilige omgeving is Veilig Thuis. Veel hulpverleners bij dit advies- en meldpunt voor huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling zijn overbelast, maar ook bij andere organisaties. Dit is voor slachtoffers als de hulpverleners een enorm probleem en dat pakken we aan.

Dit gaan we doen:

- We gaan sterker inzetten op het in een vroeg stadium in kaart brengen en voorkomen van huiselijk geweld. Scholen, sportclubs maar ook individuen die signalen oppikken zijn van groot belang. Zo helpen we mensen op tijd, pakken de wachtlijsten aan en voorkomen we dat hulpverleners uitvallen door hoge werkdruk.
- We willen voorkomen dat hulp zoeken wordt gezien als een obstakel, door mensen meer te informeren over de gang van zaken en misvattingen weg te nemen. Zo kan huiselijk geweld sneller aangepakt worden.
- Het is van belang dat gezinnen en huishoudens voldoende steun krijgen in het aanpakken van hun problemen. Door in te zetten op een grotere instroom van extra collega's krijgen hulpverleners minder op hun bord en kunnen ze meer contacttijd inplannen.
- Naast huiselijk geweld kampt een gezin of huishouden vaak ook met andere problemen. Voorbeelden daarvan zijn verslaving, armoede of mentale problemen. Daarom is een goede verbinding tussen de verschillende organisaties en de gemeente cruciaal.

7

**Een diverse
stad met
ruimte voor
elkaar**

Jezelf mogen zijn en je thuis voelen in je eigen stad. Je eigen talenten kunnen ontdekken en die ontplooiën. Accepteren, dat niet iedereen hetzelfde is. En het vertrouwen dat iedereen gelijk wordt behandeld, dat er gelijke rechten en kansen zijn. Alleen als we tegenstellingen overbruggen, we ons verplaatsen in de ander en willen investeren in elkaar komt zo'n Utrecht dichterbij. Vertrouwen is daarvoor essentieel. Geen onverschilligheid, maar interesse in elkaar. We willen een inclusieve stad waarin iedereen meetelt. Helaas zijn racisme en discriminatie een hardnekkige en diepgewortelde problemen in onze samenleving, ook in Utrecht. Op de woningmarkt, in het onderwijs, op de arbeidsmarkt of op straat worden Utrechters niet gelijk behandeld. Dat vindt de PvdA onacceptabel en dat moeten we actief blijven aankaarten en bestrijden.

We kiezen voor een samenleving, waar iedereen zichzelf kan zijn en het niet uitmaakt wat je geslacht, geaardheid of geloof is. Een samenleving, waarin je gelijk wordt behandeld, ongeacht of je vrouw, van kleur, theoretisch/praktisch geschoold, hetero, homo, trans of queer bent. Een samenleving waarin je gelijke kansen krijgt, ongeacht het inkomen van jou of je ouders. En een samenleving waar iedereen zijn stem kan laten horen en de vrijheid van meningsuiting vanzelfsprekend is. De PvdA staat pal voor de vrijheid van godsdienst en streeft tegelijkertijd naar emancipatie, gelijkwaardigheid en de vrijheid van mensen die afscheid nemen van hun geloof. We zijn nieuwsgierig naar de ander en stellen onszelf elke keer de vraag: hoe is het om jou te zijn?

Samen Utrecht

In Utrecht is geen ruimte voor discriminatie en racisme. In onze diverse en kleurrijke stad is de behoefte aan verbinding groot. We kijken om naar elkaar, kunnen omgaan met verschillen en zijn weerbaar in een wereld die steeds sneller verandert. Daarom kijken we naar wat ons bindt in plaats van naar wat ons verdeelt. Het verbinden van groepen, het bundelen van krachten én het delen van risico's zijn allemaal elementen die zorgen voor een fijnere samenleving.

Dit gaan we doen:

- Om structureel te werken aan een inclusieve stad gaan we werken met een Utrechtse Inclusie Agenda, waarin diverse actieplannen worden opgenomen voor het tegengaan van discriminatie op allerlei terreinen. Van woningmarkt tot arbeidsmarkt, en van scholen tot theaters. Eén wethouder coördineert en is verantwoordelijk voor de uitrol en regie hierop.
- We investeren in diverse wijken. Dit doen we bijvoorbeeld met divers bouwen voor alle inkomensgroepen en alle leeftijden. Integratie heeft meer kans van slagen als mensen elkaar ontmoeten in de eigen wijk, op school of tijdens het sporten.
- Door verschillende Utrechters met elkaar in contact te brengen en met elkaar in gesprek te gaan, kunnen we onderlinge spanningen wegnemen. We gaan de dialoog aan en organiseren daarvoor bijeenkomsten.

Bestrijden racisme en discriminatie

In 2020 kwamen er 352 meldingen binnen van discriminatie bij het Utrechtse meldpunt Art.1 Midden-Nederland. En dit is waarschijnlijk slechts een deel van de ervaringen van Utrechters met racisme en discriminatie. Voor velen is dit nog dagelijks voelbaar en dat is onacceptabel.

Dit gaan we doen:

- Onze Utrechtse antidiscriminatievoorziening Art.1 Midden-Nederland heeft een centrale rol in het bestrijden van racisme en discriminatie en dient voldoende middelen te krijgen om deze rol in te vullen.

- We zetten campagnes in om racisme en discriminatie bespreekbaar te maken en Utrechters te informeren waar ze met hun meldingen hierover terecht kunnen. Aangiftes en meldingen worden serieus opgepakt.
- In onze aanpak van discriminatie maken we enkel nog gebruik van elementen waarvan beproefd is dat ze werkzaam zijn, namelijk inleving en empathie bevorderen, de sociale norm veranderen, confronteren en bewustwording stimuleren.

Welkom nieuwe Utrechters

Onze stad groeit en daarom is het belangrijk dat nieuwe Utrechters zich snel welkom en thuis gaan voelen. Voor de mensen die als vluchteling, asielzoeker of statushouder in Utrecht komen wonen is een warm welkom extra belangrijk. Daarnaast biedt de nieuwe inburgeringswet kansen om nieuwe Utrechters beter op te vangen.

Dit gaan we doen:

- Mensen die door oorlog en geweld gedwongen zijn om (tijdelijk) nieuwe Utrechter te worden, zullen we altijd hartelijk en gastvrij opvangen. In overleg met bewoners kijken we wat daarvoor geschikte plekken zijn.
- Door de nieuwe inburgeringswet is de gemeente weer verantwoordelijk voor de inburgering van nieuwkomers in onze (lokale) samenleving. Lokaal kiezen wij ervoor om zoveel mogelijk werken en leren te combineren. Mensen leren de taal gaandeweg op de werkvloer en in de klas.
- We ontwikkelen een speciaal Utrechts inburgeringsprogramma voor alle nieuwe Utrechters, onafhankelijk waar zij vandaan komen. Op deze manier kunnen zij zich snel thuis voelen in onze stad.
- Met Utrechtse bedrijven en organisaties organiseren we werkplekken voor nieuwe Utrechters, dat is de beste kans om snel onderdeel van de samenleving te worden en de taal te leren.
- Nieuwe Utrechters die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen hebben vaak minder kans op een baan. We investeren daarom in taalbeheersing op verschillende niveaus in samenwerking met Utrechtse organisaties zoals Taal Doet Meer. Als nieuwe Utrechters ook in hun eigen taal niet (goed) kunnen lezen en schrijven, investeren we eerst in het leren lezen en schrijven in de eigen taal.

Verantwoordelijkheid nemen voor koloniaal verleden

In de zomer van 2021 werd het Utrechtse onderzoek naar het slavernijverleden gepresenteerd. Daaruit bleek dat bestuur, burgers en instituties van Utrecht direct en indirect hebben geprofiteerd van koloniale exploitatie en slavernij. Het is daarom belangrijk dat we verantwoordelijkheid nemen.

Dit gaan we doen:

- Utrecht biedt officieel excuses aan voor haar rol in het slavernijverleden.
- Elk jaar staan we uitgebreid stil bij Ketikoti op 1 juli, de dag van de afschaffing van de slavernij, en betrekken daar alle Utrechters bij.
- In Utrecht vertellen we actief het hele verhaal van het koloniale verleden. Het monument ter herdenking, dat in 2023 wordt onthuld, zal hierin een centrale plaats hebben.
- We vervangen straatnamen en verwijderen monumenten van personen die ernstige wandaden hebben gepleegd. Met omwonenden wordt gezocht naar nieuwe namen voor de vrijgekomen plekken.

Aandacht voor Utrechtse LHBTI+ personen

Ondanks alle inspanningen van diverse organisaties en een Regenboogagenda blijkt seksuele en genderdiversiteit in Utrecht nog veel te vaak een reden voor uitsluiting, discriminatie en geweld. Utrechtse LHBTI+ personen moeten zich veilig en gesteund voelen in onze stad.

Dit gaan we doen:

- We zetten ons actief in voor het bevorderen van de veiligheid van alle LHBTI+ personen, met extra aandacht voor vluchtelingen, mensen van kleur, sekswerkers, biculturele en transpersonen.
- We bevorderen een veilig en LHBTI+ vriendelijk klimaat op scholen. We investeren in de ontwikkeling van kennis en sensitiviteit bij jeugdzorg en jongerenwerk.
- We hebben specifieke aandacht voor de situatie van dak- en thuisloze LHBTI+ jongeren.
- We zorgen voor extra financiële ondersteuning van activiteiten en ontmoetingsmogelijkheden voor Utrechtse LHBTI+ personen die zich in een kwetsbare positie kunnen bevinden. Daarbij valt te denken aan mensen van kleur, biculturele en religieuze LHBTI+ personen en LHBTI+ asielzoekers, -ouderen, mensen met een beperking, transgender, intersekse en bi+ personen.
- We hebben aandacht voor belangrijke dagen als o.a. Coming Out Dag, Transgender Gedenkdag en Intersex Awareness Day.
- We garanderen een verdere uitrol en implementatie van de Nederlandse Intersekse Verklaring, die door Utrecht in 2020 als eerste stad in Nederland werd ondertekend.

Naleving VN-verdrag Handicap

In 2016 werd in Nederland het VN-verdrag Handicap van kracht. Het doel van dit verdrag is dat de positie van mensen met een beperking verbetert. De gemeente is lokaal verantwoordelijk voor de uitrol en naleving van dit verdrag en dat moet nog veel beter.

Dit gaan we doen:

- Toegankelijkheid moet de norm zijn in heel Utrecht. Dan gaat het om fysieke, sociale en informatie toegankelijkheid. Er komt een jaarlijkse toetsing over de bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid van de fysieke omgeving voor en door ervaringsdeskundigen.
- De gemeente zorgt ervoor dat alle informatie begrijpelijk en toegankelijk voor iedereen is, ook de digitale (online) informatie en voorzieningen.
- Er komen duidelijke criteria over toegankelijkheid van de openbare ruimte en we betrekken ervaringsdeskundigen bij het ontwerpproces.
- We stimuleren middels een campagne alle Utrechtse bedrijven en organisaties om beter toegankelijk te worden.
- Er moeten meer toegankelijke openbare toiletten worden gerealiseerd in de stad.
- We stimuleren aandacht voor toegankelijkheid op diverse terreinen, zoals onderwijs, huisvesting, zorg, werk en inkomen en mobiliteit.

Utrecht Mensenrechtenstad

Sinds 10 jaar noemt Utrecht zich Mensenrechtenstad, maar dit is lang niet bij alle Utrechters bekend. In de afgelopen jaren zijn diverse acties ondernomen en de Utrechtse Mensenrechten Coalitie is een belangrijke schakel. Toch staan wereldwijd Mensenrechten onder druk, en ook in Utrecht is het nodig om hier extra op in te zetten.

Dit gaan we doen:

- Mensenrechten zijn de basis zijn voor al het beleid dat Utrecht ontwikkelt, de wijze van besturen en samenwerken. Een wethouder wordt verantwoordelijk voor de verdere ontwikkeling van Utrecht Mensenrechtenstad aan de hand van een actieplan.
- De Utrechtse Mensenrechten Coalitie krijgt meer financiële ruimte om zich te kunnen ontwikkelen als adviseur voor de wethouder.
- Utrechters moeten zich meer bewust worden van Mensenrechten en het belang ervan. Dit brengen we onder de aandacht met een campagne rondom de jaarlijkse Dag van de Mensenrechten (10 december) en middels educatie in het onderwijs, bij bedrijven en instellingen.

**Een duurzaam
bereikbaar
Utrecht**

Utrecht moet een bereikbare, leefbare en gezonde stad zijn voor iedereen. Dat is een forse opgave, juist in een snelgroeiende stad. De PvdA wil fors inzetten op alternatieve vormen van vervoer, om onze stad gezond, leefbaar, verkeersveiligheid én bereikbaar te maken.

We zetten in op schonere lucht (zie ook het hoofdstuk over duurzaamheid), schoner vervoer en verdere beperking van het autogebruik. We realiseren (letterlijk) meer ruimte voor fietsers en voetgangers. We geven het openbaar vervoer de forse impuls die het nodig heeft, en zorgen dat OV voor iedereen toegankelijk en bereikbaar is. We vergroten bovendien de verkeersveiligheid en treden samen met de politie hard op tegen verkeersonveilig gedrag.

Voetgangers en fietsers

Voetgangers en fietsers verdienen, als duurzaamste verkeersdeelnemers, meer ruimte in onze stad. Te voet of te fiets door de stad is gezond en duurzaam en moet daarom meer worden gestimuleerd.

Dit gaan we doen:

- We maken meer ruimte voor voetgangers, die te vaak een restpost zijn bij de indeling van de openbare ruimte
- Nieuwe ruimtelijke plannen toetsen we standaard bij de geschiktheid voor voetgangers, inclusief mensen met een rolstoel, kinderwagen of rollator.
- Samen met ervaringsdeskundigen inventariseren we knelpunten voor rolstoelgebruikers in de openbare ruimte en lossen we deze op.
- Fietsers krijgen in Utrecht meer ruimte voor betere doorstroming (betere afstelling verkeerslichten), snellere en betere verbindingen (onder andere doorsteekroutes), het oplossen van knelpunten en waar nodig en mogelijk bredere fietspaden.
- We realiseren meer stallingsplekken voor de fiets, onder andere op plaatsen die nog als parkeerplek voor automobilisten fungeren.
- We zorgen voor meer plekken voor OV- en deelfietsen.
- De populariteit van de elektrische fiets vergroot de draaicirkel van de Utrechtse fietsers. Samen met omliggende gemeenten en de provincie werken we aan een beter netwerk van fietsroutes in de stadsregio's.

Hoogwaardig openbaar vervoer

Het Utrechtse openbaar vervoer moet veel sneller, hoogwaardiger en toegankelijker worden. Hier is een flinke inhaalslag noodzakelijk.

Dit gaan we doen:

- We versterken de zogeheten 'sociale functie' van het openbaar vervoer: tram en bus moeten regelmatig rijden, er moet een halte dicht bij je huis en je bestemming zijn. Alle essentiële voorzieningen, zoals scholen, zieken- en verpleeghuizen en begraafplaatsen moeten goed bereikbaar zijn met het OV. De gemeente maakt hierover harde afspraken met de provincie.
- Iedereen moet gebruik kunnen maken van het OV. De gemeente zorgt ervoor dat in de komende raadsperiode alle bushaltes in Utrecht voor iedereen toegankelijk zijn. Met de provincie maakt de gemeente afspraken over het toegankelijk maken van alle bussen en trams. Elke halte moet voorzieningen hebben voor slechthorenden, doven, blinden en slechtzienden om haltetijden te kunnen raadplegen en gebruik te kunnen maken van bus en tram. Dit geldt zeker ook voor het Centraal Station. Belangenorganisaties worden actief betrokken bij de aanleg en verbetering van OV-voorzieningen.

- We steunen uiteraard het PvdA-initiatief in de provincie voor gratis openbaar vervoer voor oudere minima. We willen dit uitbreiden naar alle Utrechters met een minimuminkomen. De gemeente maakt hierover afspraken met de provincie.
- Utrecht is toe aan een uitgebreid tramnetwerk. Om te beginnen worden de busbanen naar Leidsche Rijn 'vertramd'. De tram heeft het voordeel dat er grote hoeveelheden mensen in een keer vervoerd kunnen worden en het vervoer bovendien duurzaam en stil is. Tramlijn 22 (de Uithoftram) moet ook in het weekeinde gaan rijden; de gemeente maakt hierover afspraken met de provincie.
- In de komende raadsperiode worden alle stadsbussen omgevormd naar elektrische bussen. Ook hierover maakt de gemeente afspraken met de provincie.

Duurzaam vervoer en schonere lucht

Met de 'verschoning' van het vervoer valt in Utrecht nog een wereld te winnen. Zo werken we aan een schonere en leefbare stad, die tegelijkertijd bereikbaar is.

Dit gaan we doen:

- De gemeente zorgt voor goed en schoon goederenvervoer in de stad. Met bedrijven in de (binnen)stad worden afspraken gemaakt over het verzamelen van goederenvervoer aan de rand van de stad, in combinatie met een snelle en schone distributie in de stad. Indien nodig gaat de gemeente hier strakker op sturen. Mede hierdoor is de distributie voor de winkels en horeca in het centrum in 2026 duurzaam en CO2-neutraal.
- De huidige milieuzone voor autoverkeer breiden we geleidelijk uit en scherpen we verder aan. Daarnaast introduceren we een nieuwe milieuzones voor scooters en brommers. De milieuzones blijven toegankelijk voor bepaalde doelgroepen zoals gehandicapten.
- Om de luchtkwaliteit en leefbaarheid op en rond het water verder te verbeteren komt er een verbod op niet-elektrische motorboten op de grachten en de Kromme Rijn. Dit moet uiterlijk in 2026 gerealiseerd zijn, zodat commerciële aanbieders de tijd hebben om de boten om te bouwen.
- Het is belangrijk dat alle Utrechters over een goed alternatief vervoermiddel kunnen beschikken. Daarom verruimen we de subsidiemogelijkheden om vervuilend vervoer te vervangen door schoner vervoer, met daarbij extra aandacht voor mensen met een laag inkomen.
- De gemeente maakt afspraken met bedrijven over de wijze waarop zij hun medewerkers helpen om op een schone manier de stad in en uit te komen. Denk hierbij aan het stimuleren van deelgebruik van elektrische auto's, OV-fietsen en gebruik van het openbaar vervoer.
- Omdat het aantal elektrische auto's sterk zal blijven stijgen, moet het aantal laadpalen daarmee in de pas blijven lopen.
- We moeten zo veel mogelijk stimuleren dat bezoekers van de stad met het OV naar Utrecht reizen. Komen ze toch met de auto dan is parkeren in een van de P+R garages aan de randen van de stad en dan met het OV of fiets de stad in reizen de beste keuze. Dit moet zo aantrekkelijk mogelijk gemaakt worden door de P+R garages zo goed mogelijk aan te laten sluiten op hoogwaardig openbaar vervoer en de ruime beschikbaarheid van leenfietsen. Ook goede voorzieningen zoals een autowasstraat of een kapper kunnen het parkeren in een P+R aantrekkelijker maken.
- Steeds meer mensen hebben geen auto meer maar maken gebruik van het openbaar vervoer of hun fiets. Ook deelauto's vullen een vervoersbehoefte van de Utrechters in. Deelauto's moeten dus ook ruim voorhanden zijn in de stad. Parkeerplaatsen hiervoor gaan ten koste van het huidige aantal parkeerplaatsen. Daarnaast zijn de deelauto's allemaal

elektrisch. Bij nieuwbouwprojecten maken deelauto's standaard een onderdeel uit van de parkeernorm waardoor deze lager zal kunnen zijn dan vroeger.

Verkeersveiligheid

Verkeersveiligheid is, terecht, groot punt van zorg onder veel Utrechters. We vergroten de verkeersveiligheid door het verbeteren van de inrichting van wegen, het beperken van autoverkeer en door het aanspreken én aanpakken van verkeersovertreders.

Dit gaan we doen:

- We verbeteren de verkeersveiligheid in de stad. 30 km/uur is de norm, zeker in woonstraten. We investeren dan ook in een andere inrichting van de straten. verbeteren de verkeersveiligheid in de stad. 30 km/uur is de norm, zeker in woonstraten. We investeren dan ook in een andere inrichting van de straten; alleen een snelheidsverlaging heeft weinig zin.
- Rondom scholen en op veelgebruikte schoolroutes, pakken we gevaarlijke verkeerssituaties aan en richten de openbare ruimte beter in. 'Breng je kind lopend of op de fiets naar school', wordt de norm. Samen met scholen spreken we ouders hierop aan.
- De gemeente maakt afspraken met de politie over het strenger handhaven op onder andere asociaal rijgedrag en te hoge snelheden. Gebruik van alcohol en drugs (zeker ook lachgas) in het verkeer worden aangepakt.
- Snorfietzers moeten sinds kort op een aantal straten op de rijbaan in plaats van op het fietspad. We willen het aantal straten waar dit geldt indien mogelijk uitbreiden.
- Wij zorgen voor voldoende veilige, goed gemarkeerde oversteekplaatsen bij drukke straten.

Automobiliteit in een leefbare stad

Automobiliteit beperken we zoveel als mogelijk, vanwege het grote ruimtebeslag en het negatieve effect op luchtkwaliteit en milieu. Toch zal het autoverkeer de komende jaren nog een factor van belang vormen. Daarom is het zaak dit in goede banen te leiden. We sturen onder andere via het parkeerbeleid en de ruimtelijke inrichting van de stad.

Dit gaan we doen:

- Het aantal parkeerplaatsen voor auto's wordt verder beperkt, zeker in het centrum. Op het Janskerkhof verdwijnen alle resterende parkeerplaatsen. De openbare ruimte die hierdoor vrijkomt wordt benut voor het vergroenen van de stad, voor meer ruimte voor voetgangers en meer stallingsruimte voor de fiets.
- De oude binnenstad wordt zoveel mogelijk autovrij gemaakt. Dit betekent dat er goede alternatieven komen voor bewoners en bezoekers, in het bijzonder voor mensen die slecht ter been zijn.
- We gaan door met de ontwikkeling van de stadsboulevards, en kijken samen met de Utrechters hoe deze het beste kunnen ingepast. Zo beperken we onnodig autoverkeer en verbeteren de leefbaarheid in onze stad.
- We steunen alle politieke en juridische acties om de voorgenomen verbreding van de A27 bij Amelisweerd te dwarsbomen.
- Wij willen een Noordelijke Randweg Utrecht (NRU) met drie verdiepte kruisingen. Hiermee wordt zowel de doorstroming van het verkeer als de leefbaarheid in Overvecht optimaal bevorderd. Mocht dit door een tekortschietende rijksbijdrage, niet haalbaar zijn, dan zoeken we samen met bewoners naar een alternatief, waarbij de leefbaarheid voorop staat. De maximumsnelheid blijft maximaal 70km/u. De inrichting van de weg en de handhaving moeten hier passend bij zijn.

9

Investeren in sport en cultuur

Sport en cultuur zijn belangrijk voor het welzijn van alle Utrechters. Ze dragen bij aan mentale en fysieke gezondheid, zijn belangrijk voor verbinding en zorgen voor creativiteit en dynamiek. Alle Utrechters moeten hiervan kunnen genieten. Veel Utrechters doen dat gelukkig ook al, maar een te grote groep Utrechters komt zelden of nooit met sport en/of cultuur in aanraking. Door corona is dit probleem verergerd. Soms zijn er financiële drempels of sluit het aanbod niet aan bij de wensen en de leefwereld. PvdA Utrecht vindt dat dat anders moet.

We maken werk van het vergroten van de toegankelijkheid, de kwaliteit en de diversiteit van cultuur en sport in onze stad. Dat doen we door het versterken en verbeteren van de bestaande infrastructuur, zoals sportverenigingen en -complexen, zwembaden, culturele voorzieningen, creatieve broedplaatsen en bibliotheekvestigingen. Sport en cultuur willen we veel meer dan nu in de haarvaten van buurten en wijken laten komen. Dat kan door een actieve en laagdrempelige wijkgerichte aanpak, samen met scholen, buurthuizen en actieve inwoners en organisaties in de buurt.

Dit vereist een actievere rol van de gemeente dan in de afgelopen jaren en een ambitieuze investeringsagenda, waarin ook de groei van de stad en de gevolgen van de coronacrisis worden meegenomen.

Iedereen sport mee

Sporten is leuk, gezond en vergroot de sociale samenhang. Daarom stimuleren we Utrechters om mee te doen aan sportactiviteiten en bieden we mensen met een smalle portemonnee financiële ondersteuning, zodat iedereen kan sporten.

Dit gaan we doen:

- We komen met een groot Offensief Sport en Bewegen om meer Utrechters aan het bewegen te krijgen en om bij te dragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen in de stad. Dat doen we samen met een tal van partijen in de stad, zoals sportverenigingen, huisartsen, bewegcoaches, buurtsportcoaches, buurtwerk en (brede) scholen. Kinderen krijgen op school minimaal twee uur bewegingsonderwijs per week en ook daarbuiten worden sport en bewegen gestimuleerd. Zie ook het hoofdstuk 'Een gezonde stad met zorg voor iedereen'.
- We streven ernaar dat ieder kind de beweegnorm haalt. Dit doen we concreet door samen met scholen, verenigingen en andere partners in de wijken te zorgen voor voldoende beweegaanbod. Als voorbeeld nemen we de Arnhemse '2+1+2 aanpak' waarbij wordt gestreefd naar 2 uur bewegen op school met een vakdocent (landelijke norm), 1 uur op en rondom school bewegen (bijvoorbeeld bewegend leren) en 2 uur beweegaanbod direct na schooltijd.
- Binnen het armoedebeleid nemen we belemmeringen om te gaan sporten weg voor kinderen en ouderen. De U-pas zal nog actiever worden ingezet om kinderen en volwassenen die sporten niet kunnen betalen financieel te ondersteunen. Hierover maken we afspraken met bijvoorbeeld sportverenigingen. De extra rijksmiddelen voor kinderen in armoede blijven we onder andere voor sportactiviteiten inzetten. Ook een fysieke of geestelijke handicap mag sportdeelname niet in de weg staan.
- Ieder kind moet leren zwemmen. Mede dankzij de PvdA kunnen kinderen met een U-pas die niet aan schoolzwemmen kunnen deelnemen gratis hun A-diploma halen, zonder dat het ten koste gaat van hun U-pasbudget. Dat houden we zo en tegelijkertijd willen we dat schoolzwemmen weer de norm wordt voor alle scholen. Op dit moment doet slechts een minderheid van de Utrechtse scholen mee met schoolzwemmen. De gemeente maakt hierover afspraken met scholen en zwembaden, waarbij organisatorische belemmeringen worden opgelost.
- De gemeente bevordert dat het Jeugdfonds Sport en Cultuur en het Paul Verweel Sportfonds gezamenlijk optrekken bij het ondersteunen van het sporten door kinderen uit gezinnen met lage inkomens.

Sportverenigingen en sportaccommodaties

Vitale sportverenigingen zijn van groot belang in de stad. Ze vormen mede het cement in de samenleving en hun belang reikt veel verder dan het sportieve alleen. Mede hierdoor is Utrecht een sportstad met veel potentie, maar veel voorzieningen staan ook onder druk. Dit betekent dat we flink moeten investeren in de sport, ook gezien de groei van de stad.

Dit gaan we doen:

- We ondersteunen verenigingen optimaal, bijvoorbeeld door het bieden van verenigingsondersteuning via SportUtrecht.
- Het lukt veel sportverenigingen vaak niet om voldoende vrijwilligers te vinden voor taken, zoals toezicht houden, het clubhuis bemensen en de velden onderhouden. Tegelijkertijd zitten veel mensen ongewild thuis. Daarom komen er ook basisbanen op de sportvereniging en bij sportactiviteiten in buurten.
- Een veilig sportklimaat is essentieel om sportplezier en talentontwikkeling te stimuleren. Voor racisme is geen plaats. LHBTI+ acceptatie is de norm. We bieden het kader en de trainers van sportverenigingen cursussen, zodat ze beter kunnen omgaan met discriminatie, agressie, asociaal gedrag en uitwassen op en rond de sportvelden. We stimuleren sportverenigingen om hun maatschappelijke bijdrage te vergroten.
- Utrecht moet investeren in noodzakelijke vernieuwing van sportaccommodaties en uitbreiding van de sportcapaciteit, ook gezien de groei van de stad. Voldoende budget voor beheer en onderhoud is essentieel. Dit behoort tot de kerntaken van de gemeente.
- We verbreden de functie van een sportaccommodatie naar een gezonde plek in de wijk waar ook ruimte is voor cultuur, naschoolse opvang, ontmoeten, jongerenwerk, huiswerkbegeleiding samenkomsten.
- We gaan ervoor zorgen dat sportaccommodaties beter gebruikt gaan worden. Bijvoorbeeld door -waar dat nog niet gebeurt- het hanteren van lagere daltarieven.

Sporten in de buurt

Sportverenigingen zijn belangrijk, maar ook niet voor iedereen toegankelijk of een voor de hand liggende optie. Daarom vinden we het belangrijk dat ook sportactiviteiten en -voorzieningen in de buurt worden aangeboden.

Dit gaan we doen:

- We realiseren in iedere buurt laagdrempelige voorzieningen voor sport en bewegen en investeren extra in buurten waar te weinig wordt gesport.
- Het is zonde dat kinderen vroegtijdig stoppen met sporten, bijvoorbeeld als ze overstappen van de basisschool naar de middelbare school. Voor hen maken we een speciaal aanbod aan activiteiten.
- De gemeente stelt middelen beschikbaar om meerdere keren per jaar een laagdrempelige kennismakingstour voor jongeren langs diverse activiteiten op het gebied van sport (en cultuur) mogelijk te maken. Dat betekent onder meer het ter beschikking stellen van attributen of specifieke kleding waar dat nodig is.
- We investeren ook in voorzieningen voor individuele sport en recreatie. Denk daarbij aan wandel- en hardlooproutes in de open lucht, maar ook buitenfitness of yoga in de parken en voorzieningen voor 'urban sports' (zoals skatebanen).
- Ook voor ouderen is (blijven) bewegen ontzettend belangrijk. Voor deze doelgroep komt extra aandacht.

- We werken aan een passend sport- en beweegaanbod voor mensen met een beperking, zodat ook zij mee kunnen doen. We zoeken, waar nodig, actief de samenwerking met onze buurgemeenten en andere regio's op om voor zo'n aanbod te zorgen en het bereik en de effectiviteit daarvan te verhogen.
- We blijven voorstander van een roeibaan in Rijnenburg.

Kunst en cultuur

Utrecht heeft een cultureel leven om trots op te zijn. Maar dat is er niet vanzelf gekomen. We moeten keihard werken om dat niveau vast te houden én te verbeteren. Daarbij past een actief en ambitieus cultuurbeleid. De coronacrisis heeft indringend laten zien hoe kwetsbaar de culturele sector is. Met name de makers, zzp'ers en iedereen die binnen de sector werkt hebben afgelopen maanden veel zekerheid moeten inleveren. De PvdA wil daarom de culturele basis in onze stad verstevigen. Het fijnmazige netwerk van culturele voorzieningen moet worden behouden en uitgebreid. Daarbij vergroten we de toegankelijkheid van cultuur en het aanbod in buurten en wijken. Zodat alle Utrechters van kunst en cultuur kunnen genieten, ook Utrechters voor wie dat nog niet vanzelfsprekend is.

Investeren in cultuur en de makers: red de cultuur

Veel culturele instellingen hadden het al niet makkelijk, met name door de forse en onverantwoorde bezuinigingen van het Rijk die structureel doorwerken. De coronacrisis heeft de Utrechtse cultuurmakers extra hard geraakt. Bij velen staat het water aan de lippen. De landelijke steun helpt, maar vooral bij grotere instellingen. De PvdA wil dat de gemeente actief ingrijpt om onze cultuur te redden.

Dit gaan we doen:

- Via een speciaal steunfonds helpen we de vele freelancers en zelfstandigen in de sector die onvoldoende inkomsten hebben. Wij helpen culturele partijen in Utrecht die bij de landelijke steun buiten de boot vallen. Wellicht toevoegen: , waardoor zij op hun beurt weer makers, zzp'ers en medewerkers kunnen voorzien van eerlijke beloningen en stabielere contractvormen.
- Utrecht geeft minder geld uit aan kunst en cultuur dan andere steden. Bovendien zal de stad de komende jaren fors groeien. Wij investeren in deze sector door het bedrag per inwoner voor kunst- en cultuur te verhogen én voortaan te koppelen aan de groei van onze stad. Zo zorgen we er voor dat culturele instellingen hun kwaliteit kunnen verhogen en makers eerlijk(er) kunnen belonen.
- Alle makers verdienen een fatsoenlijk inkomen en een goed sociaal vangnet, daarom maken we van de Fair Practice Code de standaard. We zorgen dat de kosten voor die eerlijke beloning niet van de bestaande subsidies afgaan.
- We bieden meer ruimte voor jonge en beginnende kunstenaars. We zorgen ervoor dat de nieuwe tweejarige subsidieregeling jonge talenten kan ondersteunen, zodat zij zich blijvend kunnen bewijzen en kunnen doorgroeien

Ruimte voor cultuur

Vrij- en broedplaatsen bieden (jonge)makers ruimte voor experiment, nieuwe vormen van kunst en het ontdekken en ontwikkelen van talent. Ze maken onze buurt en stad diverser en aantrekkelijker en voorkomen dat al onze buurten aangeharkt zijn en op elkaar lijken. Deze plekken zijn door de verdichting en hoge grond- en woningprijzen steeds meer in het geding. We staan er als PvdA voor dat deze plekken er blijven en dat ze betaalbaar zijn. Zo behouden we kunstenaars voor onze stad, is er plek voor nieuw talent en houden we onze stad levendig en aantrekkelijk.

Dit gaan we doen:

- We willen stadsbreed meer ruimte voor makers: culturele en creatieve broedplaatsen. Hiermee helpen we niet alleen kunstenaars, maar verlevendigen we tegelijkertijd onze buurten.
- De gemeente moet hierop veel actieve sturen. Bijvoorbeeld door hiervoor leegstaande gemeentelijke panden te gebruiken of nieuw vastgoed aan te kopen.
- Utrecht kent in tegenstelling tot andere gemeenten geen jaarlijkse cultuurprijs. Een jaarlijkse cultuurprijs voor Utrechtse kunstenaars die een bijzondere culturele bijdrage leveren voor de stad is een stimulans en blijk van waardering waarmee de stad haar kunstenaars bedankt, dus deze prijs reiken we jaarlijks uit.
- In het vastgoedbeleid zorgen voor betaalbare tarieven die voor makers behapbaar zijn.
- Bij de inrichting van nieuwe wijken ruimen we specifieke plekken in voor creativiteit en experiment en voor het maken én presenteren van kunst en cultuur.
- We bieden meer ruimte voor kunst en cultuur in de openbare ruimte, bijvoorbeeld via (kleinschalige) festivals, buurtgerichte activiteiten en muurschilderingen.

Cultuur voor iedereen, in de hele stad

Er zijn nog te veel Utrechters die niet of nauwelijks in contact komen met kunst en cultuur. Dat is verontrustend, want voor een stad is het van groot belang dat alle inwoners van kunst en cultuur kunnen genieten. De PvdA wil dit gaan aanpakken. Door het verlagen van (financiële) drempels en door het uitbreiden, verbreden en diverser maken van het aanbod.

Dit gaan we doen:

- Kunst en cultuur zijn belangrijk voor alle Utrechters, in alle buurten en wijken. Niet alleen de grote trekpleisters in het centrum hebben hun waarde, maar ook de vele initiatieven, zoals de wijkcultuurhuizen, fanfares, toneelverenigingen, kleinere musea en theaters in de diverse buurten en wijken.
- We stimuleren de samenwerking tussen buurthuizen en culturele initiatieven.
- We bevorderen de samenhang en de samenwerking tussen 'groot' en 'klein', door bijvoorbeeld TivoliVredenburg en de Stadsschouwburg meer ruimte te laten bieden aan buurtgerichte activiteiten. De gemeente gaat hierover afspraken maken met deze instellingen.
- Ons nieuwe stadsdeel verdient een volwaardig cultureel aanbod. Daarom investeren we in het nieuwe culturele hart van Leidsche Rijn Centrum, maar ook in voorzieningen buiten het centrum.
- In de uitgangspunten voor de nieuwe cultuurnota komt extra aandacht voor diversiteit in het aanbod. Ondanks alle pogingen in het verleden, blijkt het tot nu toe lastig een aanbod te realiseren voor een diverse publiek.
- We bieden meer ruimte voor nieuwkomers bij het toekennen van structurele subsidies.
- We willen naleving van de Code Culture Diversiteit, zodat diversiteit zichtbaar is in het aanbod in de culturele sector en in wie daarin werkt én daarin aan het roer staat.
- Cultuureducatie op school gaan we versterken, zodat elk kind maakt op de basisschool kennis met kunst en cultuur. Zo komen er speciale dagen waarop basisschoolleerlingen aan de slag gaan met het bespelen van een (nieuw) instrument, toneel of dans en daarmee door ook buiten school door te gaan.
- We investeren extra in het nieuwe stelsel van amateurkunsteducatie. Dit doen we om het aanbod te verbreden en te verbeteren. Als blijkt dat bepaald aanbod ontbreekt, zorgen we dat het wordt aangevuld. We waarborgen bovendien de betaalbaarheid en de toegankelijkheid van de amateurkunsteducatie. De voormalige UCK-locatie op het Domplein blijft behou-

den voor amateurkunsteducatie.

- We verhogen de toegankelijkheid van kunst en cultuur voor Utrechters met een laag inkomen. We gaan met onder andere het U-pasbureau, culturele instellingen, scholen en het Jeugdfonds Sport en Cultuur in overleg hoe drempels kunnen worden weggenomen.

Bibliotheken: plaats voor ontmoeting en ontwikkeling

De Utrechtse bibliotheken zijn belangrijke en laagdrempelige ontmoetings- en leerplaatsen. Het is belangrijk dat deze in stand worden gehouden en nog meer dan voorheen een ontmoetingsplaats voor alle Utrechters worden.

Dit gaan we doen:

- Het aantal vestigingen van de bibliotheek blijft minimaal op peil en de openingstijden worden verruimd als daar behoefte aan is.
- Het lidmaatschap van de bibliotheek wordt gratis voor Utrechters met een laag inkomen. Je portemonnee mag geen drempel zijn om boeken te lenen en zo bij te dragen aan je eigen ontwikkeling.
- Bibliotheken leveren een bijdrage aan de bestrijding van analfabetisme en laaggeletterdheid. We geven ze hiervoor voldoende middelen en instrumenten.
- In alle bibliotheken komen voldoende voorzieningen voor mensen die thuis geen gebruik kunnen maken van een computer met internet.
- Utrecht verdient een Utrechts debatcentrum. De publieke debatfunctie wordt sinds 2010 niet meer ingevuld terwijl het goed en toegankelijk voeren van debat depolariserend kan werken. Wij investeren in een nieuw Utrechts debatcentrum, dat zowel zelfstandig kan opereren of in samenwerking met de bibliotheken of andere bestaande (culturele) instellingen.

10
**Utrechters
aan
zet**

Iedere stem doet ertoe. Iedere Utrechter verdient het om gehoord te worden. Voor een levendige democratie is het belangrijk dat iedereen kan deelnemen. Dat we kinderen van jongs af aan laten meedoen en leren over democratie. Dat we open staan voor ideeën van bewoners. Utrechters weten vaak zelf het beste wat er in hun omgeving speelt en welke oplossing mogelijk is. Te vaak gaat participatie in Utrecht niet goed. Utrechters praten mee voor de vorm, maar er wordt niets of weinig met hun inbreng gedaan. De gemeente biedt vaak geen ruimte voor andere ideeën. Utrechters die met eigen plannen komen voelen zich vaak niet serieus genomen. Ze verliezen zo het vertrouwen in de overheid en de politiek en haken soms gedesilluseerd af. Intussen zijn de wijkraden afgeschaft en niet vervangen door een volwaardig alternatief.

Ruimte voor de stem van Utrechters

We willen een gemeente die toegankelijk en benaderbaar is en met bewoners meedenkt. Een gemeente die Utrechters in een vroeg stadium bij besluitvorming betreft en hen als gelijkwaardige gesprekspartners beschouwt.

Dit gaan we doen:

- Met bewoners stellen we een participatie-agenda op waarin staat hoe mensen zelf aan de slag kunnen. De gemeente stimuleert mensen die zich niet vanzelf melden om ook mee te doen en te denken.
- Een deel van de bewoners in Utrecht voelt zich in de steek gelaten door de politiek. Er wordt niet met, maar over hen gesproken. Daarom willen wij bewoners actief betrekken bij belangrijke beslissingen over hun wijk. Er komt een volwaardig alternatief voor de afgeschafte wijkraden, waaraan de gemeente ook verantwoording aflegt. De nieuw ingestelde wijkplatforms geven we daarom een formele adviesfunctie en eigen budget om peilingen te houden. Een diverse samenstelling van de wijkplatforms is daarbij van belang.
- Elk bewonersinitiatief -van klein tot groot- moet een aanvraag bij het initiatievenfonds kunnen doen. Bewoners die problemen ervaren bij de aanvraag worden daarbij ondersteund door een laagdrempelig aanspreekpunt voor participatie.
- Initiatieven vanuit de stad krijgen een vaste contactpersoon bij de gemeente zodat ze niet van het kastje naar de muur gestuurd worden. Ook krijgen zij onafhankelijke professionele ondersteuning wanneer zij dit nodig hebben.
- Utrecht krijgt weer een eigen lokale ombudsman, waar inwoners terecht kunnen voor alle problemen die zij ervaren in contact met de lokale overheid.
- Voor meer kennis over wat er speelt en leeft in de wijk, trekken ambtenaren regelmatig de wijken in: goed beleid maak je samen, niet per afdeling op zich. Dat geldt uiteraard ook voor raadsleden en wethouders. Raadsinformatiebijeenkomsten organiseren we vaker in de wijk in plaats van op het stadhuis.
- We breiden het aantal buurtbudgetten in Utrecht uit, zodat elke wijk een eigen buurtbudget heeft. Inwoners bepalen zelf waar ze het geld aan uitgeven.

Betrokkenheid kinderen en jongeren

Te vaak blijft de stem van onze jongste inwoners ongehoord. Bovendien geldt ook voor democratisch bewustzijn: jong geleerd, oud gedaan...

Dit gaan we doen:

- Utrecht krijgt naast een stedelijke kinderraad ook een stedelijke jongerenraad, zodat ook deze nog niet stemgerechtigde groep gehoord wordt. De kinder- en jongerenraad worden

naast Stichting Vreedzaam ondersteund door de griffie en presenteren jaarlijks hun visie op de lokale uitdagingen en plannen voor Utrecht aan de gemeenteraad.

- We zijn trots op de aanpak van “Vreedzaam”. Deze in Utrecht ontwikkelde methode draagt bewezen bij aan democratisch burgerschap, het pedagogisch klimaat en de veiligheid op en rond scholen. Dit verdient navolging in alle scholen. Ook willen we uitbreiding van de Vreedzaam-methode op het gebied van sport, cultuur en welzijn.
- Onze gemeente krijgt een door leerlingen op scholen gekozen kinderburgemeester. Op die manier vergroten we de betrokkenheid van kinderen bij onze lokale democratie.
- Het stadhuis is het Utrechtse Huis van de Democratie. We willen dat elke Utrechtse leerling minimaal één keer in zijn of haar schoolcarrière in de raadszaal is geweest. Ook moedigen we het organiseren van debatwedstrijden aan, in het bijzonder voor beroepsonderwijs.

Versterken van de lokale democratie

We koesteren onze lokale democratie, waarin de door de Utrechters gekozen gemeenteraad de koers van de stad bepaalt. Dit gaat niet vanzelf. De democratie waarop we trots zijn vergt regelmatig onderhoud.

Dit gaan we doen:

- In Utrecht zorgen we voor voldoende stemlokalen en maken we stemmen bij verkiezingen zo laagdrempelig mogelijk. We experimenteren met nieuwe plekken en breiden andere manieren van stemmen, zoals via rondrijdende bussen, verder uit, vooral in wijken waar de opkomst lager is dan gemiddeld.
- Democratie moet zichtbaar zijn in de openbare ruimte. Dat betekent behoud van de borden met verkiezingsposters.
- Lokale media volgen de lokale politiek en doen verslag van wat er gebeurt. Ze zijn een belangrijke bron van informatie voor inwoners en als ‘luis in de pels’ onmisbaar voor een vitale lokale democratie. Toch zien we dat lokale media het steeds lastiger hebben en dat is onwenselijk. Daarom pleiten we voor een fonds dat lokale media en journalistieke (onderzoeks) projecten ondersteunt. Zonder journalistieke waakhond loopt de (lokale) democratie gevaar.
- We gaan door met de burgeragendering en het burgerinitiatief. Zo kunnen Utrechters zelf ook onderwerpen op de gemeenteraadsagenda zetten. Ook de huidige mogelijkheid van het raadgevende referendum blijft bestaan en we verkennen de mogelijkheden van een burgerberaad.
- Voorafgaand aan hun benoeming organiseert de gemeenteraad een hoorzitting met de beoogde nieuwe wethouders.
- We gaan door met de regelmatige bezoeken van de gemeenteraad aan alle Utrechtse wijken (‘raad in de wijk’).

11

Onze financiële keuzes

De PvdA wil in dit programma stevig investeren in Utrecht en de Utrechters. Daarvoor moet de investerings- en uitvoeringskracht van de gemeente aanzienlijk worden verhoogd. De afgelopen jaren bleven er meestal vele miljoenen euro's op de plank liggen. Die trend moeten we keren. Ook gaan we de onbekendheid met en daarmee het niet-gebruik van (sociale) voorzieningen actief terugdringen, zodat dit belastinggeld terecht komt bij de mensen voor wie het bedoeld is en die het hard nodig hebben. De coronacrisis heeft extra duidelijk gemaakt dat extra investeringen in onze stad dringend noodzakelijk zijn. Een sterke (gemeente) overheid kan hierin het verschil maken.

Uiteraard is de rode draad van de PvdA in het financiële beleid: de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten. Dit vergt stevige en solidaire politieke keuzes.

Solidair investeren in onze stad

De PvdA heeft in de afgelopen acht jaar via jaarlijkse tegenbegrotingen laten zien dat er steeds een financieel solide én solidair alternatief was voor het beleid van de afgelopen twee colleges. Door te investeren in bijvoorbeeld wonen en wijken, armoedebestrijding en sport en cultuur. Door te bezuinigen op bijvoorbeeld citymarketing en het verhogen van de inkomsten van de gemeente, door de mensen die dat het beste kunnen dragen. Deze lijn trekken we de komende jaren door.

Dit gaan we doen:

- We accepteren alleen nieuwe taken van het Rijk of andere overheden, als hiervoor voldoende middelen beschikbaar worden gesteld.
- Extra bijdragen vanuit het Rijk, zoals geld voor kinderen in armoede of voor jeugdzorg, worden één op één voor het betreffende doel ingezet, ook als het geld via de algemene uitkering van het Gemeentefonds beschikbaar komt.
- We maken een stedelijke investeringsagenda en een uitvoeringsplan, dat ervoor zorgt dat er geen miljoenen meer op de plank blijven liggen.
- Budgetten voor voorzieningen op gebied van bijvoorbeeld sport, cultuur en armoedebeleid laten we meegroeien met de groei van de stad.
- Wanneer extra geld nodig is, kiezen we niet voor het bezuinigen op essentiële voorzieningen voor Utrechters. We kijken dan naar het op solidaire wijze verhogen van de inkomsten, via onder andere de onroerendzaakbelasting (ozb) en de toeristenbelasting.
- Kwijtscheldingen van belastingen en heffingen voor mensen met een laag inkomen blijven bestaan. De communicatie hierover wordt verbeterd, zodat iedereen die in aanmerking komt voor kwijtschelding hier ook gebruik van maakt.

Colofon

Dit verkiezingsprogramma is tot stand gekomen dankzij de inbreng van vele Utrechters. We spraken met mensen binnen en buiten de partij: vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, (ervarings)deskundigen, sleutelfiguren in de wijk en andere betrokken inwoners. Input kregen we ook van vele PvdA-leden: de werkgroepen, de fractieleden, de Jonge Socialisten, het afdelingsbestuur en andere partijleden. Wij danken iedereen voor deze waardevolle bijdragen.

De programmacommissie bestond uit: Anneke Westerlaken (voorzitter), Annemarije Bousema, Constantijn Jansen op de Haar, Frank Kools, Ilse Raaijmakers, Marja Blom, Olaf Tolk, Ruben Post, Ruut Schalij, Thalia Boekhoudt en Simon Timmerman.

PvdA
Utrecht